

Tradice sociální kultury ve společnosti

Jitka Žižlavská

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Institut mezioborových studií Brno

akademický rok: 2013/2014

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Jitka ŽIŽLAVSKÁ
Osobní číslo: H118372
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Tradice sociální kultury ve společnosti

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS. Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách (IMS 2009). Případně s použitím dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy

v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovědního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- folklórní tradice;
- srovnání folklóru mezi jednotlivými oděvy, tradice, pěstování tradičních plodin, majetkové rozdíly, věci a kultury na základě popsání krojů v regionech Jižní Čechy, Haná a Slovácko.

- na hledání odpovědi na otázku, zdali se tyto tradice dochovaly až do současnosti.

Součástí práce bude kvantitativní výzkum zaměřený na zjištění názorů mládeže a dospělých na tradice a také zapojení mladé generace do těchto tradičních oblastí.

Sběr dat proběhne formou dotazníku.

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Bečák, R. J. Haná. Boskovice: Nakladatelství Albert v Boskovicích, 1997.
Langhammerová, J. Jižní Čechy. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2011.
Výrost, J., Slaměník, I. Sociální psychologie. Praha: Grada, 1997.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Hana Jůzlová**
Katedra pedagogiky a psychologie
Datum zadání bakalářské práce: **11. listopadu 2013**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2014**

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

.....
JITKA ŽIŽČOVSKÁ
.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně 14. 2. 2014

.....
.....
.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělení svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí ke vyšší výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na folklórní tradice, majetkové rozdíly, kultury na základě popsání krojů Jižní Čechy, Haná a Slovácko. V teoretické části definují popsání krojů a zvyků na Vyškovsku a Hanáckého folklórního souboru Trnka ve Vyškově. Dále jde o zjištění podmínek, které by mohly proces dodržování tradic usnadnit a to prostřednictvím kvalitativního výzkumu obyvatel. V praktické části bude vyhodnocen výzkum a budou dány návrhy na zlepšení podmínek dodržování tradic a zvyků.

Klíčová slova:

Kultura, výchova, všední kroj, sváteční kroj, kroje podle regionů, majetkových rozdílů a věku, lidové písně na Hané, sezónní zvyky.

ABSTRACT

Bachelor's thesis is focused on folklore traditions, differences in people's property, cultures based on characterization of costumes of South Bohemia, Haná and Slovácko. In the theoretical part of this thesis they define habits and costumes description of Folklore troupe Trnka in Vyškov and in the whole area of Vyškov. Furthermore it is about finding out the conditions, which could simplify the process of keeping the traditions via qualitative research of population. This research will be evaluated in the practical part, where I'll give suggestions to improve the conditions of keeping the traditions and habits.

Keywords:

culture; education; everyday costume; festive costume; costumes according to regions, property differences and age; folk songs in Haná, seasonal habits

Poděkování

Velice děkuji paní PhDr. Haně Jůzlové za vstřícnost a pomoc při zpracování bakalářské práce.

Mé poděkování patří rovněž celé mé rodině, především však mému manželovi za velkou podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 KULTURA	12
1.1 VYMEZENÍ POJMU KULTURA	12
1.2 ÚLOHA KULTURY VE SPOLEČNOSTI.....	13
1.3 REPRODUKCE KULTURY VE SPOLEČNOSTI	13
2 TRADICE	14
2.1 PROJEVY LIDOVÉ KULTURY	14
2.2 SROVNÁNÍ JEDNOTLIVÝCH REGIONŮ.....	20
3 HANÁCKÝ FOLKLÓRNÍ SOUBOR TRNKA	26
3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O SOUBORU	26
3.2 HISTORIE, SOUČASNOST A BUDOUCNOST SOUBORU.....	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
4 DODRŽOVÁNÍ TRADIC A FOLKLÓR V OBLASTI VYŠKOVA	37
4.1 CÍL VÝZKUMU	38
4.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ	52
4.3 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	53
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
SEZNAM OBRÁZKŮ	70
SEZNAM TABULEK	72
SEZNAM PŘÍLOH	73

ÚVOD

Téma bakalářské práce jsem si zvolila z důvodu dlouhodobého zájmu o folklór, historii, lidové zvyky a tradice ve Vyškově, protože toto téma je mi velmi blízké. Všímám si faktu, že dodržování tradic se v současnosti postupně vrací zpět do společnosti. Haná je jednou z nejstarších a dříve tímto jménem uváděnou oblastí na Moravě, je rozmanitá svou rozlohou a má také velice úrodnou půdu. Veřejnost si pomalu uvědomuje, že je důležité dodržovat tradice. Nastupuje role rodičů a výchova, která je důležitým mezníkem v seznamování se s tradicemi a jejím dodržování. Už od dětství se setkáváme s dodržováním rodinných tradic, při oslavě narozenin, rozličných svátků a hlavně při oslavě Vánoc. To vše je pro rodinu důležité, je potřeba kázat dětem tu čistotu a lásku k tradicím a zvykům. Naučit je si všeho vážit, patří mezi ně i starobylé věci. Zvyky a jejich dodržování, které nás provází celým životem. V průběhu roku se setkáváme se spoustou zvyklostí, které si třeba ani neuvědomujeme, přijde nám to jako běžná obyčejná událost. Jedna z tradic je rozkrajování novoročního koláče. Chlapec a dívka mají k sobě přízeň a oznamují, že se budou brát. Je to tradice na Vyškovsku, pro vyjmenování uvedu některé z nich. Masopust, Velikonoce, stavění Máje, Rožnovská valaška, Hodová zábava, Den památek, svatá Kateřina, Advent a Vánoce na hanácké dědině. Těchto akcí se účastní děti, rodiče a prarodiče, je to období, kdy se sejde celá rodina. *Jde o jedinečné zkušenosti příslušníků různých sociálních skupin* (Plháková, 2003, str.25). Postupem času se setkáváme s jinými zvyky a jejich dodržováním, například dobové kroje patřící ke krajinným oblastem, jejich výstavy v městském muzeu a ukázky těchto krojů při dni Památek, kdy jsou zveřejněny a jsou dostupné veřejnosti. Zachovaná kvalita těchto památečních předmětů nemusí být úplná. Patří k nim například mince. Město Vyškov má také v muzeu dochované hanácké kroje, kroje na každodenní oblékání, na sváteční události a svatební kroje. Ty jsou velice vzácné, jejich kvalita je na velmi dobré úrovni. Jsou dochované i fotografické záběry, které ukazují život lidí na vesnici a při práci. Ukázka se týká pokojů, ve kterých se bydlelo, vařilo a spalo. Mnoho lidí využívá příležitosti dne Památek, aby se mohli přijít podívat i s dětmi. Je lepší ukázka než kniha. Je zde i pracovní nářadí, se kterým se sklízela úroda a zpracovávalo obilí, také malá dílna. Je mnoho rodin ze všech oblastí, které vlastní domácí soukromé kroje. Dochované kroje jsou dědictvím minulosti, kterých si musíme vážit pro jejich jedinečnost.

Cílem bakalářské práce je se zaměřit na folklórní tradice, majetkové rozdíly, kultury na základě popsání krojů Jižní Čechy, Haná a Slovácko, zjistit do jaké míry se dodržují

tradice. Pro zpracování teoretické části byla použita metoda analýzy odborné literatury a starých kronik a historických materiálů, pro výzkum byla použita metoda kvantitativní-dotazník. Cílem praktické části je popsat dodržování a uchovávání lidových tradic, zvyků a oděvů. V závěru bakalářské práce budou dány návrhy na zlepšení podmínek dodržování tradic a zvyků.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KULTURA

Kultura je všude kolem nás. Při rozhlédnutí vidíme vše, co člověk vytvořil. V tomto širokém významu je kultura nezbytnou podmínkou lidského života ve společnosti. Hmotná i kulturní či duchovní stránka člověka se jistě vzájemně podmiňují. Osvojením určité kultury není člověk schopen navázat ani sexuální vztah. *Z jiného hlediska je to způsob, jak lidé žijí v souladu se svým přesvědčením, jazykem, dějinami i třeba způsobem oblékání. Sdílené hodnoty, symboly, způsoby chování a gesta vytvářejí společný rámec lidských jednání, budí vzájemnou důvěru a pomáhají dobré komunikaci* (MacDonald, 2009). Kultura se vyznačuje jistou stálostí v čase, zároveň je však pružná a přizpůsobivá k novým okolnostem. Její pokračování či reprodukce se zajišťuje spontánně, nápodobou v rodině a později v prostředí vrstevníků. Na generačním předávání kultury, zejména jazyka, vyprávění, zvyků, oblékání, morálky nebo náboženství se tradičně podílely dvě generace, zejména matka a babička. Protože se kultura vyjadřuje a předává zejména řečí, často se chápe jako vázaná na určité jazykové prostředí. V současném pohyblivém světě se různé kultury často setkávají, že by však mohly úplně splynout a vytvořit jedinou světovou kulturu není pravděpodobné.

1.1 VYMEZENÍ POJMU KULTURA

Kultura je výsledkem činnosti člověka. Tvůrcem kultury je člověk, je to soubor duchovních a materiálních hodnot vytvořené lidstvem. Jsou to vzorce chování a jednání, které si lidé osvojili jako členové společnosti, jsou pozorovatelné v jejich každodenním jednání a chování. Lidské jednání a chování je kulturně podmíněno, výsledkem jsou instituce, typy jednání vymezené společností. Sociální organizace není jednání, ale způsob provázení lidí pozicemi, vztahy a rolemi. Kultura je naučená, je kolektivním produktem, tvoří ji lidé, kteří jsou v sociální interakci. Jako celek si zachovává kontinuitu, návaznost, je adaptivní, je schopná se přizpůsobit vnitřním i vnějším změnám. Kultura má dle dělení klady a nedostatky. Kladem je celkové všeobecné poznání světa, rozšíření vědomostí, seznámení se s dalšími kulturami, lepší dostupnost informací, světová pomoc a spolupráce. Záporům je vytrácení se dílčích menších kultur, přebírání davových názorů, jednotnost, nerůznorodost a jednotvárnost světa. Kultura jako způsob života se dělí na: „enkulturace“ proces osvojování si kultury, „akulturace“ je přebírání kulturních rysů,

„subkultura“ specifické kulturní prvky menší vyhraněné skupiny (hippies) a „kulturní dědictví“ je přebírání toho, co se v minulosti osvědčilo.

1.2 ÚLOHA KULTURY VE SPOLEČNOSTI

Úloha kultury spočívá v náboženství a v upevňování společenských vztahů, upevňování a tvorba společenských hodnot, pomoc v krizových situacích a charitativní činnosti. Je to veřejná a velmi medializovaná oblast kultury ve společnosti. Postmoderní společnost přináší mnohé alternativy náboženství, pluralita názorů, sílí zájem lidí o východní kultury a myšlení. Světová náboženství lze rozdělit podle tradice, z níž vycházejí. Základní tradice čerpají ze semitské rodiny, která je založena na tradici pokroků, kladnému postoji ke světu. Je to dobrota a snaha o jeho vykoupení.

1.3 REPRODUKCE KULTURY VE SPOLEČNOSTI

Nedílnou součástí reprodukce kultury je vzdělávací systém moderní společnosti, kde se liší názory lidí, na to jestli prostředí školy, kde se vzdělanostní nerovnosti odpovídající socioekonomickým nerovnostem vytvářejí anebo zdali to jsou kulturní rozdíly, jdoucí ruku v ruce se sociálními rozdíly, co u potomků ve škole vyvstává na povrch. Ti, kteří hovoří o sociální reprodukci, popisují rozdíly mezi sociálními vrstvami a skupinami, které přetrvávají v čase, popisují kulturu jednotlivých vrstev a skupin a analyzují faktory, které přispívají k jeho přetrvávání z jedné generace na druhou. Z hlediska kapitálů se představitel sociální reprodukce zaměřují na nerovnosti dané ekonomickým kapitálem, kde se představitelé kulturní reprodukce zaměřují spíše na nerovnosti kulturním kapitálem. Vezmeme-li si jako pomůcku levo-pravé kontinuum, můžeme představitele sociální reprodukce umístit do jeho levé části a představitele kulturní reprodukce do jeho pravé části.

2 TRADICE

Královničky, dívčí letnicový tanec spojený s obchůzkou. Obřadnost, melodičnost písní i postava krále a krádky dokazují, že jejich původ je prastarý. Je to obyčej, který se prováděl obyčejně v pondělí svatodušní. Vedle původních písní, souvisejících se starobylym obřadem při obchůzce krále, královniček, zpívaly se i písně tresti milostné. Královničky byly rozšířené po celé Moravě. Děvčata byla svátečně oblečena v bílé zástěře, na hlavě měla věnečky a byla bosa. Král s Krádkou byli oblečeni lépe než ostatní a měli střevíce. Děvčata, která chodila s Krádkou, se sešla u stárky. Odtud vyšel průvod děvčat po dědině ve dvojicích. Děvčata měla svá pevná stanoviště, kde zpívala a tančila. Lidé vycházeli z domů, přihlíželi a pak dali koledu. Cestou zpívaly dívky *Chodí králka, chodí král* (Poláček, 2010, str. 27). Touto písní také končily své taneční vystoupení a žádaly o dary. Tance byly jednoduché. V řadě šla děvčata k sobě a od sebe, ve dvojicích se točila, při „cebolence“ čapala, v kole se točila a pažemi pohybovala, podtáčela se. Jak to bylo přesně si už tetička nemohla vzpomenout. V hanáčtině odpověděla. Šak, to té děvčico, pěsnička nohe vede sama, odpověděla, když jsem na ni naléhala. A kdo Vás učil písničky ke Královničkám? Te zme zpívale, dež sme šle do lesa, na trávo, pře práci v zahradě a v homně a v nedělo, dež zme vodpoledňa se zešle s kamarádkama. Po obchůzce bylo u stárky svačina a co zůstávalo, o to se děvčata podělila.

2.1 PROJEVY LIDOVÉ KULTURY

Každá svatba a hanácká svatba zvláště je podle tradice překrásná mozaiková kytice, složená z barevných, zlatem lemovaných kvítek. Tím jedním kvítkem je u nás na Vyškovsku zalikování svatby. V tradiční podobě se s ním setkáváme už jen zřídka. Někde zalikování dostalo nový obsah i formu. Člověk jako jedinec nežije výlučně svým osobním životem, vědomě i nevědomě podléhá vlivům doby, své generace i společenskému prostředí a toho si byli vědomi, když se v jejich souboru objevily první souborové svatby. Nechtěli dopustit, aby se praktikovaly výhradně dobové novinky, ale chtěli, aby na nich bylo znát, že členové národopisného souboru znají tradiční místa, ve kterých žijí. Z lidové tradiční kultury se snaží převzít co nejvíce. Jak zalikování před Vyškovskou radnicí probíhá. Ozdobeným povianem zatáhnou svatebčanům cestu,

když vycházejí z radnice a členové souboru zazpívají a zatančí svatební píseň „Sivá holubičko“. Nevěště a ženichovi koláčové říkání, vinšování. A opět v hanáčtině přednesou vinšování. „Naša milá nevěsto a pane Ženicho! Předstupujeme k Vám z lásky veliké a chceme vám projeviti přání opřimné, svatební koláč Vám přinášíme a co představuje Vám vepovědět smíme. Nédřiv Tobě, milá nevěsto, patří slova má a posleš co každá maličkost dle zveko našeho předko znamená. Kolek je v koláčo klásko, tolikrát at' ti ženich každodenně vezná láska, kolek je v klásko zrnceček, tolek at' ti dá sladkéch hobiček a kole je v koláčo kvitek, tole at' vechováte hodných ditek. A co povenšovat tobě, pane ženicho, posláchals nás pěkně poticho a co sme přále nevěště, to tobě take platí zajisté. Abes na své ženo hodné bel a každý její přání veplnil, abes poctivě pracoval a ženo své opřimně miloval. Přendó-le nekde neshode, svatební koláč at' vám napovi, co každá malečkost v něm taji. A Vaše srdce na dnešní krásné čas po letech spominati bodó zas. Svatební koláč at' vám věsti hodně lásky, hodně štěstí. Be ste zdraví, šťastni bele a na Trnku vzpomínale!. Koláč patří nevěště, ženich se musí vyplatit a přenést nevěstu přes zalikovadlo. Muzikanti hrají a ostatní zpívají „Hréte ji, hudci, hráte ji“. Zavdají svatebčanům a oni jim pro nevěstu dají do slaměnky nějakou tu korunu. Děvčata pak peníze sváží do šátečku a předají nevěště. Soubor nezalikuje jen ve Vyškově. Svatby členů souboru zalikují i přes pole, Viděli je v Drnovicích, Račicích, Křenovicích, Šaraticích, Slavkově, Ivanovicích, Prostějově, Kostelci na Hané, Novém Jičíně, Jihlavě, Českých Budějovicích. Odezva mezi mladými na souborovou tradici je překvapivě dobrá. Noví členové ji poznávají a s nadšením se k zalikování přidávají. Starší ženáci pak při souborových setkáních na tyto doteky krásy s povděkem vzpomínají. A právě tak i jejich rodiče. Je to tedy důkaz, že i rodinný obřad je možné udržet, oživit a hlavně v něm pokračovat a předávat dalším generacím. Děvčata předají vybrané peníze také s básničkou. Toto sme nevěsto, toto sme vebrale, bělóckym šátečkem všecko sme svázale. Přimi od nás tento dárek od svých věrných kamarádek. A spolem se dobře měte a na Trnku spominete!. A na závěr si všichni zazpívají písničku Hréte ji hudci. Snad nám za zlé nebodete míti, že sme se opovážili do vašeho příbytku stopiti. Však ne z vule naše, ale z vule ženicha, pani mladé nevěsty a rodičů oboch strán, abeste se sami nestyděli a v ótery toho pana ženicha a jeho mladé nevěstó na zdavke sprovodili a pak s něma nějakó radost užili. Pěkně vás vitame, radost'ó plesáme, že již vás toťka, milá nevěsto a milé pane ženicho, zase máme. Béval ste pane ženicho, trvalé velice, dež ste přes pola chodíval do naše dědiny k mozece. Chodíval ste dědinó a kolem potoka, tam rožečka pěknóčka padla vám do oka. Odtrhl ste si ten

něpěkněši rože květ a jak včil vidite, može vám závidět celé svět. Měl ste to tade pěkně spočítany, deť je to nevěsta, které není hane a me vám to včilka spočítame všeko pěkmě dohromade. A jářko, co za nevěsto bodeme chtět? Třesta a třecet kop zlatáko a to hned'. A ve pane ženicho, nám dáte navrch eště o celé stovko navíc, protože ste mosel přejit toze moc hranic. No a jož oděláme konec řečňování a včilka začneme svoje višňování. Ze srdca se rádi mňéte, kopec hodných děti vechovéte, láska a věrnost manželská až do smrti si zachovéte, na svy rodiče nikdá nezapomeňte. Naše véklade nám za zly nemňéte a na svy dlóhy leta, zdravi a štěsti si s nama zavdíte“. Končí zima. První den Masopustu zahájil důstojný obřad předání „práva“ starostou obce stárkovi. Hanácké právo je nejrázovitější zvyk ostatkových dnů a zapadá hodně do dávnověku. Téměř v každé dědině „držela chasa právo“. „Právo“ symbolicky představovala šavle, kterou děvčata navlékala do sukýnky a okrášlila pentlemi a tuto první stárek zapíchl do stropu v hospodě. A pak si zazpívali *Dobré večír, hospodáři* (Poláček, 1975, str. 5). Druhý stárek přinesl „ferulu“, třetí máz piva a čtvrtý pokladnici. Při převzetí „práva“ starosta obce připomínal: „Důležitá je obapolná shoda mezi chasou a sousedy, kterak v každé rodině, obci i zemi jest potřebí bedlivé hlavy, starající se o pokoj a pořádek mezi jednotlivými údy. Toho lze jen tehdy dosíci, je-li výkonná moc v řádných rukou. I napomínám vás, abyste si za stárky volili chasníčky mravopočestné a svědomité, ke kterým byste měli důvěru a chtěli je poslouchati“. „Ostatkovy právo je náš staré a snád' pré jož od Ječminka vedené svaté zvek a obyčé, které má mladý senke přepravit na odpovědný óřade v ubce, na sósede, zvekat ich na pořádek a v ostatke držet chaso na hozdě, abe nevehazovala zadnima a nepřestópla prostřaňke. Za to chasa smi čistit komine od klobás a hozenyho, v hospodě si dat od děvčat nasazovat do cembala a tancovat až do popelca. Právo předává se stárkom a ti odpovídají za pořádek a pod komendó majó ostatníke“. Druhý masopustní den, pondělí, hanáckou dědinu obveselovaly komické masky nejružnějšími nápady a pak dováděly v hospodě až do rána. Masky masopustních průvodů měly význam kultovní, plodnostní a blahonostní. V žádném průvodu nechyběla maska medvěda, koně, slaměňáka, cigánky a chlapů oblečených za baby. Tyto masky měly právo v bujném veselí provádět taškařiny dovolené i nedovolené a bořily konvence i společenské rozdíly. Maškary počtily svoji návštěvou každé stavení a byly podarovány tím, co dům dal. Slaninou, uzeným, vejci, obilím i nějakým grošem. Na posilněnou si všichni připili s hospodářem. V hospodě všechno počtivě i nepočtivě nabyté společně snědli, obilí prodali a peníze dostali muzikanti. Nezbytnou součástí masopustních zábav byly tance, které měly

ovlivnit růst vegetace. Tančilo se na zdar příští úrody. Při tanci Na konopě se vyskakovalo hodně do výše, aby konopí a len vyrostly hodně vysoké. Také se říkalo, že jeden den se tančí na pšenici, druhý den na žito a třetí den na ječmen. Na Vyškovsku se na dědinách dodnes udržují masopustní obchůzky a zábavy. Konají se však jen v sobotu a mají již jen ráz veselé společenské zábavy. Dodnes se také o masopustě smaží koblihy a boží milosti. Zvyklostí zůstává i v nynější době významnou součástí naší lidové kultury. I v souboru Trnka se snaží o uchování zvykoslovných prvků, neboť obohacují místní kulturní dění, zkrášlují život a přinášejí radost. Vždyť kde je veselí a radost, není místa pro zlosti. „Ostatke držíme, s právem se chlobíme“. Ostatky, to jsou tři dny před škaredou, popeleční středou, vrcholila zábava a zároveň se uzavíralo veselí před velikonočním postem. Nevázanost masopustních zábav byla známa po celé Evropě. Ostatky na Hané bývaly veselé. „Gde je máj, tam je děvče na vedaj“. Tento obyčej, který byl ve třicátých letech ještě běžný, se začal pomalu vytrácet. Bylo to veřejné vyznání lásky. A co bývalo v srdci utajeno, to májka prozradila. Příchod měsíce máje se na Hané okázale slavil. O noci filipojakubské stavěli chlapci pod okénka svých vyvolených májky. Opentlené stromky, kterými do rána rozkvetly zahrádky. Pestrost fáborek a pentlí potěšila každého. Nejvíce však dívku, které máj patřil. Každá dívka však přijímala májku s jinými pocity. Některá jen kradmo stydlivě pohlédla na májku a svého milého, jiná byla radostí bez sebe. Srdce obou však přetékala štěstím. Zvědavost nedala děvčatům této noci dospat a hned po ráno oběhla dědinu, aby se podívala na májky svých kamarádek. Odpoledne chasa obešla dědinu a zvala sousedy k muzice. Celé dědině vévodil největší máj, král máje, který postavili svobodní chlapci na návsi před hospodou. Pod ním se scházeli a společně se mladí bavili po celý měsíc máj. Hody na Hané se slaví ve všech oblastech Hané dodnes. Chybí jim však jejich krása a obřadnost, nedodržují se mnohé hodové zvyky, ale dobrá nálada, radost z tance a muziky se z hodového veselí nevytratily. Hanáci slaví dvoje hody: hroby či císařky, maly hode či hodky. Za starodávna se hroby slavily na podzim po skončení pracích v různém časovém rozmezí. Až císař Josef II. nařídil slavit hody v třetí neděli říjnovou, odtud název císařské. V některých však místech se lidé později vrátili ke svým starým hodům, z nichž nejčastěji byly hody svatomartinské. Maly hode se konají na den patrona chrámu v obci, říkává se jim na Hané pót'. Nebývají tak slavné jako hody císařské. Znakem hodové zábavy je „právo“, se kterým jdou stárce odpoledne po vsi a pak jej pověsí v hospodě. Stárky si volí chasa ze svého středu a ti si berou za stárku svou vyvolenou, která připíná stárkovi a hodovým hostům rozmarýn. První stárek měl

u rozmarýny bílou růží. Stárci se volili na celý rok a dbali o pořádek mezi chasou u muziky, na ulici a v kostele. Protože podle starodávného práva dnes slavíme také babské hody, „tož vás pěkně zdravíme a tak žádáme, abyste nám naše hodové právo předali a s námi naše hody slavili. Když nám naše hodové právo předáte, tož se za chvíličku dovíte, jak si při hodech povedeme. Pěkně jsme si to sepsali a naše usnesení vám písemně předali. Postaráme se o to, aby bylo v dědině uklizeno jako ve světnici. Obstaráme obecní metle, košťata, které uložíme na obecním úřadě a ty se budou půjčovat v pátek a v sobotu, aby si každý hospodář mohl pěkně zamésti před svým prahem. Kdo tak neučiní pokutu třema zlatěma zaplatí. Dohlídne na to, aby každé mužské byl hospodyní vždycky při ruce a to pro všechny domácí práce, hlavně však pro umývání náčení. Která hospodyně si v tomto směru bude stěžovat, tož se postaráme, aby byl tento nedbalec veřejně potrestan a to na gatě a eště zaplatil ve zlatě. Nařizujeme a na vědomost dáváme všeckém hospodském, abe včelka pozor dávali a naše nařízení na vědomost vzali. Po dobu, kdy my robky právo na obci máme, aby našem mužum starším 18 let jen jedno pivo nalili. To budeme špehýrkami sledovati anebo u stolu seděti, čárky u jmen dělati a kdo se prohřeší, toho dáme ztrestati. Chase sdělujeme, že i na ni dohlížíme. Aby stařečkům a stařenkám pomáhala, neodmávala a večir s klekáním doma byla“. Je snahou, aby se hody na Hané slavily opět ve své bývalé kráse. Škoda, že si stárci oblékají při hodech na Vyškovsku kyjovské kroje. Tento zvyk se ujal po roce 1945, protože kyjovské kroje byly dostupné v půjčovnách. A tak je tomu dodnes. Účast na poutní slavnosti byla vítanou příležitostí nejen pro starší vesničany, po stránce společenské, duchovní a v neposlední řadě můžeme říci i po stránce ekonomické, ale byla vítanou příležitostí hlavně pro chasu. Byla to jedinečná příležitost navazovat jak přátelství a jak už to mezi mladými lidmi bývá, nejeden pouťový perníček otevřel do srdce chodníček. *Stabilita klíčových vztahů k nejbližším osobám (Výrost, Slaměník, 1997)*. Vyvrcholení hospodářského roku na hanácké dědině představovala sklizeň obilí. Zakončení žňových prací bylo příležitostí ke společné oslavě, ať už v rámci jednotlivých usedlostí nebo v rámci celé obce. Dožínkový věnec odevzdávaný hospodáři s přáním štěstí a zdaru zůstal v domě až do příštích žní. Na Vyškovsku přinášely nejmladší žnečky hospodyní poslední snop, který na Štědrý den dala slepicím, aby dobře nesly a krávám, aby hodně dojily. A proč se tak okázale slaví dožatá? Je to prosté. Vždyť sklizeň obilí nám zajišťuje základní každodenní celoroční stravu, chléb. Tak to mu bylo vždy, je a bude. Nesmíme ani zapomínat, že úspěšné žňové práce závisí na počasí. Úroda bývá ohrožena.

Proto ten spěch, proto ta námaha, aby bylo včas požato a sklizeno. Proto pak ta radost z dobře vykonaného díla, proto pak čas velkého děkování. Výrazem díků je nejen věnec uvitý ze zlatých klásků a polního kvítí, ale i věnec hanáckých písní a tanců, které dožínkové veselí provázelo. Hospodář také nešetřil chválou a hospodyně dožínkovým aldamášem žence dobře počastovala. A stařenka vzpomínala: „ Je dobře chaso, že tade o našeho hospodára držíte na dožatú. Mám z teho radost', že nezapomínate na stary dobry zveke. Dež vás toťka tak vizo, mosim vzpomínat na to, jak zme slavile dožatú me. To zme si jož hlidale, kdy pudeme žit na poslední roli. Dež šle ženci na poslední pokos, to jož odběračke hleděle, která chetne poslední nářitke a ováže poslední snopek. Na mezách a na óvratí sme natrhale kohótko, charbe, kókoli, stračke, řimbabe, chlebička a všelijakého kviti a z posledního snopka zme si vzale hrstečko obili. Kose, srpe, hrabě e róble zme pěkně opletle a travó zme na ně ovázale pěkný ketečke. Psedale zme do košatine a jele dom. To bévalo kvičero. Dež zme přejiždele do dědine, zpivale zme, abe všeci viděle, o keho je dneska dožatá. Před vratka zme zastavile a zatlókle na ně. Stařeček nás vtevřele a me zme vjele do dvora. Tá, která bela néveřečnejši, nesla věnec a vinšovala pantátovi a panimámě. E já sem jednú podávala věnec. Ja, to bela toze velká česť. A ešle pak vite, co belo pro chaso na dožitě nélepši? Pěsničke a tancování. Naši pantáta bele přejicné. Pozvale decke dva mozekante a ti nám hrále. K pití belo piva dost', hoběnka nám neveschle a tož se veselo na mlatě tancovalo nekde až do rána. Ja, to všecko je jož to tam. A tož zvesela chaso, zvesela“. Mužský tanec Alexander. Chlapci jdou na vojnu a tímto tance se loučí s dívkami. *Osm chlapců, odpočítaných na první a druhé v kruhu proti sobě, do kříže, a spojených šátky, které drží za uzly v protějších cípech každého šátku, se při zaznění hudby natočí doprava, spojené paže s šátky zvednou asi do výše pasu a vykročí pravou nohou ráznými obyčejnými kroky směrem napravo. Na 1. osminu 1. taktu je noha zvednuta až skoro kolmo k zemi, na 2. osminu dopadne rázně na zem celou délkou chodidla, až to zaduní. Na 3. a 4. osminu totéž levou nohou. Tak postupuje všech osm chlapců v ukázněném útvaru jedním směrem. Přídupy jsou vždy na 1. taktovou dobu silnější, nežli na druhou. Mezihra se tančí ostrými poklusovými kroky až skoky jedním směrem, na každou dobu jeden krok s výraznějším přídupem na těžkých dobách. Když tanec nabývá na síle, jeden z předem určených tanečníků křikne „hop“. V té chvíli čtyři chlapci, označeni jako první, se odrazí od země, skočí do středu kola, do visu ležmo před rukama. Visí na šátcích, nohy mají ve středu opřeny o sebe a druzí jimi otáčejí „jako mlýnek“ směrem napravo, až jeden z nich opět křikne „hop“ a čtyři první*

skokem nazad se postaví na nohy a zařadí se do kruhu. Druzí pak skočí nohama dopředu a první jimi otáčejí (Mátlová-Uhrová, 1981, str. 94).

2.2 SROVNÁNÍ JEDNOTLIVÝCH REGIONŮ

Haná neměla do 16. století takovou velkou rozlohu jako dnes. Jen samotné příjmení Hanák bylo hojně zastoupené. V době baroka se toto příjmení vyskytovalo také. Konkrétní pojmenování Hané se objevuje například na *Komenského národopisné mapě z roku 1627* (Mátlová-Uhrová, 1979). Haná se postupně rozšiřovala o území okrajových částí. Byla bohatá na úrodnou půdu, lidovou kulturu starobylých předků, významným písňovým, hudebním a tanečním folklórem. Zvláštní nářečí je typické pro tuto oblast a zasahuje do oblastí i mimo její teritoria. Jazykové znaky tohoto nářečí jsou také na Zábřežsku, Dražanské vysočině, Brněnsku a jinde. Předčila ostatní moravské regiony svým počtem, ale i množstvím sídel. Na Hané je mnoho souborů, které se věnují místním zvyklostem, které jsou typické pro jejich kraje a města. Každé město má svou historii a dochované původní historické předměty. Ve Vyškově se dochoval původní hanácký kroj. Je uložen v místním Muzeu. Jsou zde zastoupeny všechny generace. Místní soubor vystupuje v přesné kopii od originálu. Dbá se na takzvanou čistotu kroje. Regiony se od sebe liší krajinou, zvyky a podle oděvů. Návrh projektu „Lidový oděv na Vyškovsku ve svých proměnnách v jednotlivých fázích lidského života a to v práci, radosti a smutku“ dala paní Mgr. Marie Pachtová. Projekt byl pojat jako přínos obohacení kulturního programu výročí první písemné zmínky o Vyškovu. Z dlouhodobé práce a činnosti folklorních souborů Klebetníček a Trnka ve Vyškově využili pro tuto příležitost bohatství krojů jednotlivých generací z Vyškova. Proběhlo i filmové zpracování přehlídek krojů všech generací pro potřeby Městského úřadu Vyškov. Ke klenotům lidové kultury našeho národa patří kroj. Dnes už se téměř na celé Moravě vytratil a ve zbylých oblastech je předurčen k zániku, jak už ve 21. století jinak být nemůže. Jestliže se lidový kroj vytratil z každodenního života, nemůže a nesmí zmizet z kulturních hodnot národa. Lidový kroj je drahý a vzácný oděv našich předků. Vytvářely ho minulé věky, měnily dobové nárazy módy a střežil ho citlivý vkus. Kroj je výrazem a zrcadlem doby, kraje, lidu a jeho hospodářských podmínek. Přetavuje nám život vesničanů při práci i při zábavě. Kroj je vždy závislý materiálem i tvarem na podnebí a přírodních podmínkách. Své stopy v něm zanechala renesance, právě tak jako doba baroka, empíru, ale byly to především dovedné

ruce Hanaček, které tuto krásu vytvářely. Lidový kroj se mění podle toho, kdy byl oblékán. K práci, zábavě, k slavnostem, k životním událostem v jednotlivém údobí lidského života. Kroje se dělí na dětské, všední, polosváteční, sváteční, svatební a smuteční. Dětský kroj. Nemluvně v košilce a v plínečkách se pevně zavinulo do peřinky a bylo vidět jen to, že má na hlavičce čepeček. Ve všední den se dával dítěti čepeček z kartounu. Byl ušitý z dílků. Ke křtu i ve svátek mělo děťátko čepeček z lepší látky, někdy býval i z brokátu. Místy se mu říkalo zlatohlávek. Byl podšitý plátnem, aby hlavičku neškrabal. Důležitou ozdobou na něm byla růže, která byla zhotovena z červených pentlí. Červená barva měla být dítěti, podle pověry ochranou před uřknutím nebo zhlédnutím. Na čepečku byla umístěna na temeni nebo i po stranách čepečku. Když dítě začalo chodit, dostalo košilku. Na léto byla ušita z konopného nebo sepraného plátna z obnošeného odloženého oblečení. Děvčátka ji měla kolem krku i kolem rukávků s volánkem. Kolem tří let se na košilku oblékal kandušek. Byla to sukénka sešitá s živůtkem, která se na zádech zapínala nebo šněrovala. Za chladného počasí a v zimě děti nosily kanduš. Oblékal se na košilku a kantušek. Kantuš byl ušitý z teplého moldanu, silnější vlněné nebo bavlněné látky. Sukénka byla sešita s živůtkem a rukávy, které byly někdy i baňaté. I kantuš se zapínal nebo šněroval na zádech. V oblíbě bývala u látek červená barva. Na hlavě nosily děti čepeček nebo šátek uvázaný na babku. Oblečení bylo stejné pro chlapce i pro děvčata. Po pátém roku už chlapci oblékali gatě. Na všední den byly konopné sahající pod kolena, haleny byly modré a po stařečkovi dostali klobouk, v zimě beranici. Za chladného počasí nosili kabátky, v zimě ze sukna. Když děvčata trochu odrostla, asi v šesti letech, oblékala si všední kroj. Nosila rukávcovou halenu, na tmavší sukénku si uvázala tiskovou zástěru, na hlavě nosila šátek nebo byla prostovlasá. Oblečení bylo bez ozdob a chodila bosa. I odrostlejší děvčata při práci v hospodářství nebo i na pastvě nosila jednoduché všední oblečení. Rukávcová halena, tmavší sukne a tisková zástěra byla praktická a děvčatům slušela. Oblečení bylo opět bez ozdob. Děvčata byla prostovlasá, vlasy měla zapletené v jeden cop. Chodila bosa. Jako dospělí se začali chlapci oblékat teprve v osmi až deseti letech. To už dostali druhé gatě, košili, vestu a klobouk. Ti z bohatších rodin měli gatě pod kolena, vestu a klobouk. V létě i v zimě chodili bosa. Polosváteční kroj nosila děvčata zvláště tehdy, když už chodila do školy. Na rukávce si oblékala kordulku, v pase měla uvázanou stuhu a na hlavě šátek. V polosvátečním kroji chodila děvčata i v neděli odpoledne s kamarádkami na procházky. Sváteční kroj dospělých děvčat se ve všem podobal kroji dospělých. Na rukávcích byly černé vyšité límečky, žluté vyšité náramenice

a kordulku zdobí hanácká stuha paterka. Na tištěnou sukni se uvazovala bílá nebo kvítečková zástěra. Zámožnější děvčata měla bílou zástěru zdobenou sámky nebo žlutě vyšívanou. V pase si uvazovaly stuhu, která sahala do délky zástěry. Grézl byl zdobený krajkou a lipský šátek se uvazoval na cépky. Na nohy se obouvaly bílé punčochy a střevíce. V zimě si děvčata oblékaly starý špencer po mamince a přes něj si přehodily vlnák a šátek měly uvázaný na babku. Na nohy si obouvaly punčochy jen po kolena a staré poděděné papuče nebo střevíce. Z období dětství a mládí se dostávají do věku dospělých. Jejich všední, pracovní kroj odpovídal svému účelu. Byl jednoduchý, bez ozdob. Jeho prostá krása byla zvyrazněna tvarem, čistotou a vkusnou barevností. V létě chodila žena při práci v košilce s krátkými rukávy, kanafasové kordulce, tmavé sukni, která sahala do poloviny lýtek a kytičkové tištěné nebo jednobarevné zástěře. Na hlavě měla šátek uvázaný na cépek a bývala bosa. I starší ženy při práci v hospodářství a na poli nosily jednobarevné tmavé sukne a pevné prosté zástěry. Na jaře a na podzim oblékaly jupku, v létě kanafasovou kordulku. Šátek měly uvázaný na hanačku. Když šly do řepy, ovazovaly se vlnákem. Na nohy obouvaly válenky. Pracovní oděv muže byl velmi jednoduchý. Hladká nevyšitá košile byla z hrubého domácího konopného nebo lněného plátna. Říkalo se jí dubovica. Ta konopná košile, když byla nová, trčela jako dubová deska. V nové chodíval napřed pacholek a když se seprala, odrala a neškrábala, pak ji nosil hospodář. Kalhoty byly dlouhé po kotníky. Na hlavě nosili klobouk a stejně jako ženy i muži chodili v létě bosi. Při hrubší práci si často uvázali modrou zástěru. Za chladného počasí nosili rezné gatě, cajkový kabátec, zástěru, na hlavě nosili beranicu a obouvali obnošené starší holinky. Kroj polosváteční si vesničané oblékali do kostela, na návštěvy, na nedělní besedy a mladí k muzikám. Pro polosváteční ženský kroj byly typické široké rukávce, které měly žluté vyšité náramenice a černě vyšitý taclový límeček. Kolem krku byl bohatě zřasený grézl, zdobený ažurkami krajkou. Soukená či brokátová kordulka sahala do poloviny zad. Dolní okraj kordulky obepínala barevná stuha, která byla vpředu svázaná v mašli a sahala do délky zástěry. Mezi kordulkou a sukni krylo záda bohatě vyšité oplečí. Na tmavé sukni byla tisková zástěra nebo bílá zástěra, která byla žlutě, někdy i bíle vyšitá. V ruce děvčata nosila v ruce vyšívaný kapesník, který při tanci zasunula do pasu. Na nohou měly bílé punčochy. Zajímavé a pozoruhodné byly semišové střevíce vyšité barevnými kůžemi. Vdané ženy nosily na dlouhé košili s krátkými rukávy kabátky, kterým se na Vyškovsku říkalo špencry. Tmavou sukni potištěnou nejčastěji halózkovým vzorem přikrývala zástěra. Starobylé byly zástěry kotlové. Tkanina

se blýská měděnou barvou jako měděný kotel. V pase si uvazovaly stuhu, v ruce měly kapesník. Přes špencer se za chladného počasí přehodil vlnák, který byl buď kašmírový nebo kostkovaný. Na ruce nosily ženy klebetník, který skrýval i něco na zub nebo i placurku prostějovské. Vzácností býval klebetník kožený. Svobodné a vdané ženy se lišily úpravou hlavy. Svobodná děvčata nosila cop nebo šátek. Vdané vždycky šátky. Vlasy nikdy nikomu neukazovaly. K velké změně v ženském oblečení docházelo v době smutku. Na tmavou sukni si žena uvázala bílou zástěru. Na tmavé měla bílý šátek a za chladného počasí si přes sebe přehazovala bílý vlnák. Muži nosili košili s nabranými rukávy a malým límečkem. Košile měla žluté vyšívání na límečku, manžetách a náramcích. Na ní byla tmavá soukenná vesta. Pas kryl řemen zdobený výšivkou z kovových proužků, měděných drátků a vložený středový pás z jemné kůže měl ornament vyšitý barevnými hedvábnými nitěmi. Žluté soukenné kalhoty měly v pase padací most, v němž byl provlečený bílý kapesník s krajkou. Dolní okraj kalhot, které sahaly pod kolena, byl stažený koženým páskem, který měl rozšířené ukončení ozdobně probíjené. Říká se mu „darmovisy“. Pod kalhoty oblékali muži dlouhé bílé spodky. Na nohou měli černé holínky. Hlavu kryl černý klobouk s barevnou stuhou. V chladnějším ročním období nosili muži krátké soukenné kabátky. Sociální rozvrstvení a majetek se nejvíce projevoval v mužském oblečení, podle kterého každý poznal, kam kdo patří. Rychtář, bohatý sedlák, mlynář, vždy na sebe oblékali sedmilímcový plášť, který byl nejdražším oblečením starších mužů. Nosil se jen při zvlášť slavnostních příležitostech. K tomuto plášti se bral na hlavu klobouk, zvaný člun. Doplnkem býval palazor z lipského šátku. Sváteční kroj, oblékaný jen při slavnostních příležitostech ať už rodinných nebo společenských obřadech a obyčejích býval opravdovým pokladem. A právě u svátečního ženského kroje vyniká honosnost, vznešenost a bohatost často spojovaná s hojností, kterou našim předkům skýtala jejich úrodná půda. Všechnu tuto krásu v sobě spojuje kroj svatební. Vstup do nového společenského života a vážnost manželství se odrážela v oděvu ženicha, ale především nevěsty. Nevěsta oblékala bílou sukni a na ni bohatě vyšívanou bílou zástěru. Nejkrásnější částí nevěstina oblečení byl pantlák a úvodnice. Pantlák zdobil nevěstinu hlavu. Úvodnice byla přehozena přes bedra a předloktí. Až se mladé ženě narodí děťátko, nese je v této plachetce do kostela k úvodu. Ženichův svatební kroj krášlila bílá zástěra, vestu zdobil rozmarýn s bílou růží a přes rameno splýval šikmo uvázaný lipský šátek. Družičky se oblékaly jako nevěsta, ale neměly úvodnici. Mládence rozeznáme od ženicha podle toho, že si neuvazovali zástěru a šátek. *Manžety na mužských krojích byly svázané červenou*

mašlí (Poláček, 1975) Ve svátečních krojích se chodilo jen na svatbu, kdy za nevěstou a ženichem šli družičky a mládenci, rodiče, stařenky, kmoťfenky, tetičky a strýčci. Hanácký kroj je pravým uměleckým dílem. Souborová krojová klenotnice představuje bohatství nejen věcné, ale především umělecké. Je to to kouzlo, které dělá z mužů ramenaté junáky a bohatýry, které proměňuje dívky ve štíhlé princezny, strýce v letech napřimuje, že jsou jako jedle a ustarané maměnky mění v hrdé ženy. To všechno spočívá v samé podstatě lidového kroje. V něm je zakotvena schopnost zkrášlovat člověka. Kroje vynikají stylovou čistotou i pečlivou údržbou. Nejsou však pouhými neživými exponáty. Každé vystoupení všech hanáckých souborů, i dětských je jako rozkvetlá louka, která v ladné přirozené harmonii barev září zlatem naší Hané. Ke krojům se chováme s láskou. Není to jen starodávné oblečení, které si někdy oblečeme. A hlavně je to srdeční záležitost. Chováme se s úctou a opatrností. Kroje se z generace na generaci dědí. Musí se některé části někdy obměňovat anebo přешít. K tomu slouží staré dochované knihy z Hané, kde jsou ukázány výšivkové vzory. Je zde i popsáno, jakou barvou se má ta daná výšivka vyšít. Jsou tam vzory na všední kroje, polosváteční, sváteční, smuteční a svatební. Také dětské kroje mají výšivky. Dříve se začínalo černou výšivkou. V pozdější době se na Vyškovku objevily žluté kalhoty, žluté výšivky okolo rukávových manžet a okolo límečků u mužů. I černá vesta má po okrajích barevnou výšivku jednoduchým stehem. Děvčata své kroje musí z části naškrobit. Používá se škrob za studena. Za pár dní je kroj nachystaný. Vypraný, usušený, naškrobený. Červené kousky krojů, šátky, se musí prát zvlášť. Některé dívky se stále starají o kroje svých tanečniců. Za úsměv nebo čokoládu. *V oblasti mezi Českými Budějovicemi, Táborskem a Jindřichovým Hradcem a Vodňanskem se nosí blatský kroj* (Langhammerová, 2011). Dříve sahal až na Moravu a do českých vesnic do Rakouska. Zabírá velkou oblast. Má sice jednotný ráz, ale v různých krajích se vyvinuly rozdíly, hlavně ve vzorech vyšívání. Blatský kroj, především ženský, je velmi bohatě zdobený výšivkou. Byl typický výšivkami s použitím korálků a penízků. Blatská plena byla nejhonosnější. Plena se váže přes měkký trojdílný čepec, před jehož krajkovým lemem vyčníval zdobený vyšíváný pásek. Košilky bývaly v 1. polovině 19. století se vyšívaly i korálky. Kolem krku býval „výkladek“ nad vyšívanou náprsenkou. Mužský kroj byl protiváhou zdobnosti a košatosti ženského kroje. Kroj byl elegantní, ve vrchních kusech laděn do tmavě zelené či tmavě modré. Kalhoty bývaly ze žluté jelení kůže, nohy ve vysokých kožených botách. Na hlavách muži nosili vysokou kožešinovou čepici. Doudlebsko je nejjižnější český region. Na severu hraničí

s oblastí blatskou, na jihu pak sousedí s Rakouskem a Německem. Oblast se nazývá podle původních obyvatel kmene Doudlebů sídlícího zde v době rané české historie. Kroj svým rázem a jednoduchostí prozrazoval, že Doudlebsko bylo chudší kraj. Nebyl bohatě zdoben, byl prostý, jednoduchý. Ženský kroj se skládal z přiléhavé spodní košile, na ní byla košile s rukávci a k tomu nejčastěji červená sukně s kapsářem a množstvím spodniček. Barevně se sukní ladila i šněrovačka zdůrazňující úzký pas. Přes ramena se přehazoval barevný hedvábný šátek, na nějž byla každá žena pyšná. Mužský kroj se skládá ze žlutých jelenicových kalhot ke kolenům, „praštěnek“, k nim patřily modré pletené punčochy a střevice s přezkou. Ke kroji se nosil krátký nebo dlouhá kabátek nebo bunda. V zimě kožich. Klobouk zvaný podštok z vepřího chlupu byl vysoký jako cylindr. Dominantou a chloubou oblečení byl široký opasek. V přední části byl opatřen pevným terčem, zdobený jemnou bělavou výšivkou. Opasky nebyly jen dekorativním doplňkem, ale schovávaly v nich peníze, hlavně když byl muž na cestách. Slovácko dostalo jméno pro rozlehlý a stejnorodý národopisný region se složitým historickým vývojem, pokrývající podstatnou část jihovýchodní Moravy a jejich obyvatel. V této oblasti se hojně uchoval na poměrně velkém území nejdéle z České republiky. Dodnes zde v kroji částečně lidé chodí, hlavně staré ženy a mládež. Nevidí v tom nějakou velkou legraci, s láskou, úctou a zájmem vystupují ve svých krojích a dodržují tradice. Staří nosí i zjednodušený kroj pro denní potřebu, zřetelný hlavně v siluetě skladbě součástí. Oblečení s krátkými širokými sukněmi, zástěrou, jupkou a šátkem na hlavě při různých příležitostech. Mládež, také i mužská, naopak nosí kroj jen několikrát za rok. V době, kdy jsou hody. Ale je to kroj nejbohatší, nejzdobnějších forem.

3 HANÁCKÝ FOLKLÓRNÍ SOUBOR TRNKA

Hanácký soubor Trnka ve Vyškově vznikl podle první kroniky v pátek 24. ledna 1975. V jiných dostupných materiálech je uváděn až říjen roku 1975. Vedoucí souboru Trnka, paní Mgr. Zdeňka Rotreklová, založila několik souborů. Jeden z prvních byl i dětský hanácký soubor Klebetníček z Vyškova. Současnou vedoucí souboru Klebetníček je paní Mgr. Marie Pachtová. Ta vede tento soubor od roku 1970. Celý život pracuje s dětmi. Lidové zvyky dodržuje formou velikonočních kraslic zdobenými slámou. S těmito vajíčky a způsobem zpracování jezdí dělat přednášky na pozvání i do zahraničí. Zpracovává také svatební holubičky na hanácký svatební koláč. Paní Mgr. Rotreklová pochází z obce Křenovice. I zde založila dětský hanácký soubor Křenováček. A tím posledním souborem, který založila, byl právě zmíněný Hanácký soubor Trnka ve Vyškově.

3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O SOUBORU

Soubor Trnka se skládal z hudebníků, tanečníků a zpěváků. Hudba byla napřed tvořena z vojenské hudby z Vysoké vojenské školy. Hudebníci se střídali jako tanečníci. Přicházeli a odcházeli. Absolventi školy se do souboru nevraceli, odcházeli do jiných hudeb dle určení po úspěšném ukončení studia. Pan Josef Aberle byl voják z povolání a hrál ve vojenské hudbě. Hudbě skončila působnost ve Vyškově, většina hudeb po celé republice souběžně zakončila svoji činnost. Jediná hudba, která zůstala, je v Praze a Olomouci. V Praze je hudba Hradní stráž. Obě hudby jsou zvány na přehlídkové akce Armády České republiky. Jedná se o slavnostní vyřazení odborných kurzů, přísahy, které pořádá Velitelství výcviku ve Vyškově a Univerzita obrany v Brně. Po skončení hudby ve Vyškově pan Aberle oslovil svoje kolegy z hudby a založili hudbu ve folklórním souboru Trnka ve Vyškově v roce 1975. Ne všichni měli čas se účastnit všech vystoupení. Primáš souboru, pan Aberle, napsal noty pro všechny nástroje tohoto souboru, pro aktuální potřeby tyto noty upravoval. Podle počtu hudebníků se měnily i noty pro nástroje, které se obměňovaly. Čerpal z dochovaných zapsaných notových záznamů.

3.2 HISTORIE, SOUČASTNOST A BUDOUCNOST SOUBORU

Na první zkoušce souboru Trnka roku 1975 se sešly dívky ze Střední zdravotní školy ve Vyškově a studenti Vysoké vojenské školy ve Vyškově v prostorách zdravotní školy. Později se stali členy i vojáci základní služby. Mělo to pro ně spoustu výhod. Vycházky a možnost opuštění posádky. Jen za dobré chování. Po domluvě se zkoušky konaly každý pátek. Sestavily se páry a naučili se pár základních kroků. Uměleckou vedoucí byla paní Mgr. Zdeňka Rotreklová a organizační vedoucí byla paní Jarmila Klementová. Ze začátku členové nového souboru pilně trénovali. V brzké době několik členů tento soubor opustilo. Jiní se přišli jen podívat a zůstali. Z toho důvodu se páry neustále měnily. Také o kroje se museli členové souboru postarat. OÚNZ - Okresní Ústav Národního Zdraví jim zakoupil kroje a na nich bylo si je rozdělit mezi sebe a dát je do pořádku. Některé části bylo potřeba ještě ušít. Poměrně brzy to zvládly a sestavili čtyři páry sváteční a pět párů všedních. Protože nebylo členů ze začátku dost, musely tancovat i vedoucí. Navíc byly ještě dva všední kroje pro dívky. Během jednoho měsíce se naučili některé tance. Například Trnka, Jetelinka. *Cóřavá se tančila v pondělí na ostatky, když se „zavádělo právo“* (Mátlová-Uhrová, 1980, str. 12), *Holubička je píseň o svatbách. Píseň se začala zpívat, když se nevěsta objevila mezi ostatními svatebčany a družičky okolo ní udělaly kolo* (Mátlová-Uhrová, 1980), *Řeznická vyznačuje řezníky, řemeslníky, kteří se dobře mají, když něco nakoupí, ruce si podají a co z toho mají* (Mátlová-Uhrová, 1980) a *Žabská se tančila v zimě na „dodrané“, kam přicházeli chlapci za děvčaty, aby je škádlili, Tančila ji také děvčata sama. Přičapla k zemi do dřepu a jako žáby vztyčila obě ruce a začala proti sobě skákat dlouhými skoky.* (Mátlová-Uhrová, 1980, str. 60). A to už se připravovali na první vystoupení. To se mělo uskutečnit 10.3.1975 v kinokavárně v Dědicích ve Vyškově u příležitosti MDŽ. Každá přinesla krásně nažehlený kroj pro sebe i svého partnera. Sešli se asi hodinu před vystoupením. Všichni se těšili a trochu báli. Dopadlo to nad očekávání všech. Po vystoupení se vrátili do školy, převlékli a v dobré náladě se rozešli domů. Moc se líbili a děvčata ve volných chvílích ušila všední kroje pro všechny. V březnu toho měli hodně. Pravidelně trénovali, téměř třikrát týdně, upravovali program a chystali se na další vystoupení. Druhé vystoupení se konalo na den učitelů v kasárnách, kde předvedli chlapci také tance ze Slovenska. Třetí vystoupení bylo opět v Dědicích. To už se tak nepovedlo. Měli méně strachu a neměli ani tak natrénováno. Vedoucí nebyli spokojeni a tanečníci také ne. Poté už následoval 1. Máj. Prvního mája měsíce (Poláček, 2010, str. 267). Této oslavy, svátku práce, se účastnili všichni společně.

Šli v popředí střední zdravotní školy. Těšili se na pěkné počasí, ale to je bohužel zklamalo. Byla zima a v krátkých rukávkách jim teplo nebylo. Ale sváteční náladu si nenechali zkazit a zahřáli se tancem. Vystoupení v Zelené Hoře se konalo 8. května. A bylo to další vystoupení, na které se opět moc těšili. Sešli se v hojném počtu a požárním autem byli přepraveni na místo. V té době se jejich řady tanečníků rozrostly o tři dívky. Vše šlo jako po másle, vystoupení se povedlo. Bylo to pro ně velmi důležité. Teprve čtvrté vystoupení a takové úspěchy. Chtěli tancovat starobylé tance lidí z Hané pro radost v duši a pro potěchu oka. Po ukončení programu byli pohoštěni milými hostiteli a ještě si zatancovali při harmonice. Všichni se shodli, že na Zelené Hoře by vystupovali třeba každý týden, protože jsou tam velice milí a pohostinní lidé a všem se to moc líbilo. A konečně tu byla celostátní soutěž ASUT 1975 Armádní soutěž uměleckých talentů. Přehlídka krojů byla dramaturgickým přínosem. Umělecká část se konala v Kroměříži a slovesná v Bechyni 1975. Přehlídka vojenských souborů a hlavně soutěž. Kroměřížská část začala soutěží ve společenském tanci, lidovém zpěvu, tanci a hudbě. Vzorné oblečení a úprava hlavy. Příkladné nažehlení krojů. Délka sukní a zástěr na milimetr přesná. Ani jeden motiv na zástěrách se neopakuje. Byl vidět úžasný vztah k rekvizitám. Knížky, růženec, lahvinka, klobouk, palazor. Vyzařovala pohoda. Potkali se babky a majíc co říct. Děvčata se chtějí líbit a z chlapců vyzařuje mužnost. Tance po jednotlivých krojích mají gradaci. Trojce po všedních krojích tančí Jetelinku, dva páry v polosvátečních krojích předvedly Sekerečku a celý soubor ve svátečních krojích Cófavó. Obdivovali primáše, že měl velký cit pro hlasitost. Neruší přednesené slovo a tanci dodá nádhernou atmosféru. Podmínku, přinést písemnou dokumentaci k soutěžnímu předvedení, splnil soubor výborně jak dokonale zpracovaným textovým a hudebním materiálem, choreografií a navíc byl i výtvarně cenným způsobem zpracován. Další soutěží byly i dechové orchestry a pěvecké sbory. Postupně se zvýšila úroveň v těchto kategoriích a vyžadovala pravidelné trénování. Milým překvapením byl dětský taneční soubor Jitřenka z Líní. Významná událost byla pro soubor a členy souboru byl 23. květen 1975. Jednalo se o budoucí existenci tohoto souboru. Konkurence byla veliká. V sobotu se seznámili s „prkny, která znamenají svět.“ Po počátečních krůčcích odpadla tréma a během chvíle to bylo za nimi. Převlékli se do roucha lidí 20. století a přesunuli se na společenský sál, kde se konal slavnostní ples a později volná zábava. V neděli byl závěr, kde se konalo vyhlášení. Po této soutěži si dal soubor tři měsíce pauzu. Znovu se sešli 4. září 1975 a začali se připravovat na první akci v novém školním roce. Byly to dožínky v Brně. A hned na tři dny do 7. září. Vyjeli brzy

ráno autobusem a celou cestu si radostně zpívali za doprovodu harmoniky. Organizace vystoupení nebyla dořešena. V Brně byl zmatek. Nebylo kde zaparkovat, chyběla sociální zařízení a nebylo se kde převléknout do krojů. Děvčata to vyřešila převlékáním v autobuse a chlapci na ulici. Kolemjdoucí byli velice překvapeni. Na zahájení průvodu čekali delší dobu, dlouhou chvíli si zkrátili tancem a zpěvem při harmonice. Na konci vystoupení byly předány dary organizátorům celodenní akce. Byli tam novináři a televize. Přímým přenosem informovali diváky, kteří se nemohli zúčastnit. Členové souboru rozdali pár posledních úsměvů na kameru a přesunuli se na společný oběd a domů. Název souboru Trnka je podle tance, který se jmenuje Trnka a hlavním tancem, kterým se soubor představuje na zahájení vystoupení. Se vznikem nového souboru přibyla spousta nových členů. Deset dívek a deset chlapců. A znovu se páry měnily a mění a zase měnit budou. Místem zkoušky se stal klub VVŠ Vysoké vojenské školy Vyškov. Na konci roku, ve vánoční čas, se uspořádala vánoční besídka. Byla zahájena módní přehlídkou. Spousta soutěží, cukroví, veselí a dárků. Už byl adventní čas a vystoupení v ZOO koutku ve Vyškově. Babiččin dvoreček a Vánoce na hanácké dědině. Zpívali píseň *Narodil se Ježíšek (Poláček, 1975, str. 11)*. Členové souboru si připravili dary k jesličkám. Hrnc trnkáč, kótnák, koš herteplák, koš mlsné, koš s vejci, konvička, vánočka a peřinka. A byl tu leden. Novoroční skrajování buchy. Je to hanácký novoroční zvyk, který byl rodinnou společenskou událostí. Děvčata a chlapci, kteří v sobě našli zalíbení, dávají tak najevo, že se budou brát. Začátek roku byl zahájen Hanáckým bálem. Mezi zavádkové tance na Hané patřil i menuet, zvaný minet. Muzikanti ho na tanečních zábavách velice rádi hráli. Časem však z tanečního pořádku vymizel a upadl v zapomnění. Z návrhu Unesca vypracoval Ústav lidové kultury ve Strážnici projekt na záchranu starých lidových tanců ze všech etnografických oblastí naší republiky. Mezi starobylé hanácké tance byl zařazen i hanácký menuet, který podle starobylých záznamů sběratelů nacvičili a zařadili do repertoáru svého souboru. Vznešenost, krása, ladnost a prostota menuetu je součástí přímo předurčena k obohacení a povznesení společenské úrovně tanečních večerů. Proto je zařazena na zmíněný Hanácký bál. Tanec trvá pět minut. Pokračuje festival v Brně reprezentací Vyškovska. 21. února 1976 se konala jedna zvláštní akce v jejich jednotvárně plynoucím životě. Jarmila Studentová, která bydlí ve Chválkovicích u Ivanovic, pozvala celý kroužek k nim na Šibřinky. Sešlo se celkem dost členů, včetně vedoucích. Někteří se už v dopoledních hodinách přesunuli do známé vesničky a začali se převlékat do masek. Kluci za dívky a dívky opačně. Viděli i klauny a šašky. Jak co každého napadlo. Celá

vesnice byla naladěna tímto směrem. Lidé se už od ranních hodin pohybovali v maskách. Do večera bylo ale daleko. Tancovali a radovali se až do ranních hodin. Jedenkrát měsíčně jezdí do Slavkova, kde v zámku probíhá slavnostní vyřazení frekventantů zahraničních kurzů NATO. V březnu vynesou spolu s Klebetníčkem Smrtku, aby už jaro začalo. V tomto měsíci se blíží Mezinárodní den žen. Tento velký svátek MDŽ se dodržuje na celém světě. Soubor se také připojil ke gratulacím, která se skládala z písniček a tanců. Sešli se v prostorách zdravotní školy, kde jim byla propůjčena jedna místnost na převlečení, která jim posloužila jako šatna. Když se všichni převlékli do krojů, vydali se přes náměstí Svobody ve Vyškově ke kinokavárně. Tam museli chvíli počkat, až skončí malí gratulanti, kteří vystupovali před nimi. Po nich přišla na řadu Trnka a za doprovodu harmoniky se přesunula na pódium. Všem se jejich vystoupení moc líbilo a byli odměněni potleskem všech maminek, babiček a tetiček. Po vystoupení se převlékli ve zdravotní škole a rozešli se domů oslavit vlastní svátek v rodinném kruhu. I chlapi nezapomněli svým tanečnicím koupit kytičku. Haná byla odedávna pokladnicí lidového umění, hudby, zábavy a zpěvu. Přesto, že Haná patří k nejrozsáhlejším etnografickým oblastem na Moravě, dostala se do hlavního pořadu teprve ve 41. folklórním festivalu 1986 a to zásluhou Zdeny Jelínkové, nositelky vyznamenání Za vynikající práci a zasloužilé pracovnice kultury. Bylo velkou ctí a odměnou za jejich práci, že byl soubor vybrán do tohoto pořadu, na kterém se podílely dva dětské a deset dospělých souborů z Hané. Vystupovaly v hromadných číslech. Cofává a hanáčtí rekruti. Dále se ve Strážnici předvedla Trnka v hanácké svatbě zalikováním a pantléky děvčat z Trnky obohatily svatební průvod. Chlapi si zatančili s děvčaty ze souboru Šumica Trnkové tance. Závěrečnou scénou, které se účastnily všechny soubory a v jejímž čele mezi čtyřmi svatebními páry byl i pár z Trnky, byl uzavřen regionální pořad střední části Moravy Aj, ta naša Haná. Byl to pořad o jejích písních, tancích, hudbě a jejím lidovém umění, které s hrdostí pěstují soubory a kroužky lidových písní a tanců. Přesto, že se ve Strážnici vyměnila více než polovina souborů, přáli by si, aby strážnický program zůstal trvale v repertoáru souboru Trnka a chtěli by ukázat, že není vždy pravdou staré hanácké rčení: „Zatím co Hanák v tanci jednou překročí, Slovák prý dvakrát přeskočí“ a že udělat dobře Hanó je kumšt. Velikonoce už klepaly na dveře a dívky chystaly velikonoční vajíčka. Barvily, polepovaly slámou s pomocí paní Mgr. Marie Pachtové, která je odborně vedla. Některé dívky vyšivaly a paličkovaly. Každá členka souboru měla napečené koláče, nazdobená velikonoční vajíčka a těšila se na tanečnický ze souboru. O Velikonocích chlapi ze souboru

oblečení do krojů jezdili za dívkami ze souboru na mrskut. Přednesli básničku a dostali vajíčko a občerstvení. Měli toho hodně. Museli objet všechna děvčata ze souboru. Popíjení nebylo na místě, aby neznevažili čistotu kroje. V květnu se konaly hody ve Chvalkovicích. Členové souboru byli pozváni na slavnou hodovou zábavu. Jedna z členek, která pochází z této obce, je pozvala. Hody na Hané se slaví dodnes. Chybí jim však jejich bývalá nádhera a obřadnost. V srpnu roku 1979 soubor přešel pod Vysokou vojenskou školu VVŠ pozemního vojska a sešli se na vysokoškolském klubu VŠK-I pozemního vojska. Začali znovu trénovat nové tance. Hop škrk Helena, Řemeslnické, Trnka, Alexander. Stále trénovali. Později přišla vedoucí paní Mgr. Zdeňka Rotreklová a oznámila jim, že budou vystupovat před velitelem Vysoké vojenské školy jako ukázkou toho, co se naučili. Připravili si kroje, dobrou náladu a hrdě šli vystupovat. Moc se líbili a za velkého potlesku jim pogratulovali. Znamenalo to, že svoji úlohu splnili. V devadesátých letech v dubnu soubor soutěžil ve Vyškově, kde se konal ASUT. Zde získávali diplomy za přední místa v soutěži souborů. Květen, stavění Máje. Jako každý rok. V Dědicích se dělá pěkné odpoledne, kde jako první vystupuje dětský hanácký soubor Klebetníček. Za podpory rodičů vše zvládnou. Po nich vystupuje Trnka s pásmem určeným na stavění Máje pro ten daný rok. Za doprovodu hudby složené ze dvou houslí, klarinetu, harmoniky zatancují a zazpívají. Primáš Josef Aberle hraje na jedny z houslí. Zpěvačkou je Ilona Dvořáčková. Blíží se červen. Vojenský profesionální soubor ONDRÁŠ slaví v roce 2014 významné výročí. Ve skanzenu v Rožnově pod Radhoštěm vystupuje mnoho souborů většinou z Valašska, Slovácka. Je zde i mnoho zahraničních hostů. Za hanou se prezentuje Trnka a Klebetníček. Vystupují celý víkend. V Janíkově stodole, pokud prší. Jinak venku ve Skanzenu. Neděle je zakončena slavnostní přehlídkou všech souborů. V červenci mají většinou prázdniny. V srpnu se koná hodová pouť ve Vyškově. Všechn program v rámci roku je stejný i pro Klebetníček. Do Vyškova přijíždí mnoho hanáckých souborů z oblasti Hané. Tuto pouť pořádá město Vyškov. Za čtrnáct dní je bude čekat hodová pouť v Prostějově. Jako první vystupují dětské soubory. Až po nich dospělé soubory. Většina hanáckých souborů, které vystupovaly ve Vyškově, vystupují i v Prostějově. Je Den památek a jsou zpřístupněny všechny památky. V listopadu má svátek „Kateřina, která věší hósle do komína“. Věšení houslí. Klid v hudbě až do masopustu bez radovánek. Před Mikulášem zazpívají spolu s občany Radslavic u rozsvícení vánočního stromu a obdarují děti členů Trnky Mikulášskou nadílkou. To už jsou vánoce za dveřmi a Adventní čas přivítá Trnka ve Hřbitovním kostele, kde spolu s Klebetníčkem zazpívají

koledy, odjíždí do Brna na výstaviště na vánoční trhy s vánočními zvyky, koledami a rok zakončí v ZOO koutku ve Vyškově mezi živými zvířátky pásmem „Advent a Vánoce na hanácké dědině“. Vánoční tradice, patří mezi ně také vylívání olova, svobodná dívka zahazuje za hlavu svůj střevíc. Kterou stranou se natočí, ukáže, jestli se vdá, nebo zůstane doma. Špička ven znamená, že se vdá. Rozkrajují se jablka, jestli je pěkná hvězdička a rozlousknou se ořechy. Pokud jsou jádra pěkná, znamená to zdraví v rodině. Půlky skořápek z ořechů se pouští se svíčkou po vodě. Pokud se dotknou, znamená, že rodina bude příští rok pohromadě. Nosí se dary Ježíškovi do kolébky s básničkou. Ponocný chodí a troubí a hlásí kolik je hodin. Blíží se půlnoc a každou hodinu hlásí. Desátá hodina odbila. A to se opakuje až do půlnoci. Soubor nevystupuje jen na těchto celoročních vystoupeních. Jsou zváni okolními obcemi na masopust, hody, plesy na předtančení a na svatby. Zalikují nevěstu. Ve většině případů se jedná o bývalé členy nebo současné. Na pozvání zalikují i výročí svatby. Paní Mgr. Marie Pachtová měla s manželem padesátileté výročí zlaté svatby. I ona měla zalikování nevěsty k takové velké životní události. Na vyžádání členové souboru vítají zahraniční delegace v krojích pro Armádu ČŘ ve Vyškově chlebem a solí. Soubor je stále brán jako vojenský soubor. Každých pět let se koná výročí souboru Trnka. Jsou pozváni bývalí členové souboru. Je to pouze soukromá akce. Společenský klub při kasárnách Vyškov je pro tento večer pro veřejnost uzavřen. Jsou vystaveny paličkové krajky, se kterými členové kroužku v regionálním kole umístili na prvních místech. Jsou k dispozici stará alba ke vzpomínkám. S paní uměleckou vedoucí a choreografkou paní Mgr. Rotreklovou si zavzpomínají na dobu, kdy oni chodili do souboru a bylo to moc krásné. Každý s láskou vzpomíná. Všichni rádi tančí a zpívají, mají rádi Trnku a hanácký folklór. Jen za sebou, aspoň doufají, zanechali jakousi stopu, o pět let delší, která zůstane v povědomí lidí v místech, kde s radostí vystupovali. Některé akce se každoročně opakují, jiné jsou jedinečné a třeba už je nikdy nepotkají. Nebo oni je. Pět let souboru je doba relativní. Někteří členové odcházejí a nahrazují je noví, kteří se učí poznat a milovat hanácké tradice. Paní Mgr. Rotreklová je celou dobu duší a osou souboru Trnka. V roce 2007 převzala od starosty města RNDr. Petra Hájka titul „Čestná občanka města Vyškova“, o rok později pro soubor „Cenu města Vyškova za dlouholeté obohacování kulturního života ve městě Vyškově a za práci při uchování lidových tradic“. Velkou zásluhu na tom má i primáš hudecké muziky pan Josef Aberle, který je také zakládajícím členem souboru a dokáže se svými housličkami divy. Má zásluhu na veškerých hudebních podkladech pro vystoupení. Vrátime se však k tomu nejdůležitějšímu, co soubor potkalo.

V roce 2006 reprezentovali město Vyškov na festivalu v polské Jaroslawi, díky grantu z Městského Úřadu se podařilo natočit spolu s Klebetníčkem reprezentativní DVD zvaný Lidový kroj na Vyškovsku v době dětství, dospívání, radosti, obřadnosti i smutku. Na jaře roku 2007 byl soubor vybrán pro natáčení instruktážního filmu Moravská Beseda. Podle tohoto DVD se budou ostatní soubory učit tyto tance tancovat. Rok 2008 začal ve znamení květnového rekordu v počtu párů tančících Hanáckou besedu na vyškovském náměstí. Rekord byl potvrzen a zapsán v knize rekordů. V září se zúčastnili Jihomoravských dožinek ve Vyškově a později v Brně. Další rok 2009 byl na vystoupení nejbohatší. V květnu to byla Slavnost kroje ve Velké Bystřici, z předchozího roku překonaný rekord v tančení Hanácké besedy, Hanácký festival v Chropyni, brněnský festival Brněnsko tančí a zpívá, zalikování několika svateb a mnoho vystoupení v okolních obcích, která jsou vždy úžasná a plná emocí, ať už jsou při jakékoliv slavnostní příležitosti. Vystoupení zanechává mnoho vzpomínek na jedinečné zážitky z krojovaného vystoupení. Každý rok je Trnka „v novém kabátě“. A někdy jim jeden nestačí a mají připraveno hned několik nových pásem, kterými se snaží milovníkům folkloru představit zvyky a obyčeje Hané. Vráťím se zpět a připomenu Vám vystoupení souboru, kterými Trnka reprezentovala na různých festivalech a vystoupeních doma i v zahraničí. Roku 1995 pásmo zvané v hanáčtině „Jož je toho masopustu namále“. Vystoupení představuje poslední masopustní den, kdy hanáckou dědinu obveselují maškary nejrozmanitějšími nápad a v hospodě se tancuje. Rok 1996 byl ve znamení máje. Pásmo zvané v hanáčtině „Gde je máj, tam je děvče na vedaj“. Ukazuje zvyklostní obyčej, který se váže k ránu po filipojakubské noci a příchodu máje. Bylo to veřejné vyznání lásky. A co bylo v noci utajeno, to májka prozradila, roku 1997 pásmem Vítání chlebem a solí. Úcta jednoho člověka k druhému byla u našich předků největší mírou mravního cítění. Vyjadřovala se pozorností, pohostinstvím a dobrým úmyslem. V tomto roce 1998 se celý soubor zaměřil na pásmo zvané v hanáčtině „Hanácké kroje“. Komorně laděná krojová přehlídka provází Vyškovskem a seznamuje s jeho krojovým bohatstvím. Rok 1999 byl zahájen jedním z krásných pásem zamilovaných zvaný Novoroční skrajování buchty. Toto pásmo zobrazuje hanácký novoroční zvyk, který byl rodinnou společenskou událostí. Děvčata a chlapci, kteří v sobě našli zalíbení, dávají tak před svými vrstevníky najevo, že se budou brát. Rok 2000 byl zaměřen na pásmo Královničky. Dívčí letnicový tanec, spojený s obchůzkou. V roce 2001 se děvčata loučila s chlapci, kteří odcházeli na vojnu a je v hanáčtině pojmenováno na Děvčata královno si vedó, chlapci na vojno

rukujó. Mládí bývá plné radosti, ale i smutku a zklamání. *Na vojnu se můj milý Janičko nedávě* (Poláček, 2010, str.192). Na Královničky, radostně lyrický letnicový tanec, v dramatickém kontrastu navazují hanáčtí rekruti, kteří věří, že vojnu šťastně přečkají a ke svým láskám se vrátí. Rok 2002 značil jiné pásmo, jako každý rok. Zvané v hanáčtině Čí so hode. Toto pásmo ukazuje nedělní hodovou zábavu, kdy se chasa vracela po večeři k tanci do hospody. Následující rok 2003 byl zaměřen s pásmem zvaným v hanáčtině Hanačti rekruti. 2004 s pásmem v hanáčtině Srdce z póti nezarmoti. Pásmo se vrací s námětem do lidových tradic slavných poutí. 2005 v hanáčtině Měl tě Adam sedm seno. V žertovné napodobovací hře dokazují chlapci ve společnosti svoji obratnost. V roce 2006 bylo pásmo v hanáčtině zvané Zalikování. Každá svatba a hanácká zvlášť, je podle tradice překrásná mozaiková kytice, složená z barevných, zlatem lemovaných kvítek. Tím jedním kvítkem je u nás na Vyškovsku zalikování svatby. Poté následoval rok 2007 s pásmem v hanáčtině zvaným Ve středo Jarmarko. Chtějí zavést diváky mezi jarmarečným a jarmarčice, kteří nakoupili, co bylo domu potřeba a pak se šli pobavit do hospody. V roce 2008 bylo na programu pásmo zvané v hanáčtině Až to smrtko venesem, nový leto donesem. Je to zvykoslovný, výroční obyčej dívčí jarní koledy, který předvádí a který se dodnes udržuje ve Vyškově. Nejdřív se vynáší Smrt a pak se vítá jaro. V roce 2009 bylo na programu podzimní pásmo v hanáčtině zvané Svatá Kateřina větší hósle do komina. Zavádí diváky na kateřinskou zábavu, kterou chystají děvčata kolem svátku svaté Kateřiny 25. listopadu. Na začátku roku v únoru roku 2010 bylo pásmo zvané v hanáčtině Menuet na Hané. Mezi zavádkové tance na Hané patří menuet, na Hané zvaný minet. Muzikanti ho na zábavách hráli velice rádi. Časem však z tanečního pořádku vymizel a upadl v zapomnění. Následující rok 2011 byl zaměřen na masopust s pásmem zvaným v hanáčtině jako Maškare dó. Ukazují, co se děje v pondělí při ostatkovém veselí na návsi a v hospodě v hanáckých dědinách na Vyškovsku. Roku 2012 bylo pásmo v hanáčtině zvané Hrnek plné trnek. Pásmem chtějí ukázat, jak se mladí bavili, když trnky vařili. Rok 2012 byl zaměřen s pásmem na svatební den zvaný v hanáčtině Čepení nevěsty. Byl to dominantní obřadní úkon svatebního dne. Spočíval v tom, že vdané ženy sundaly nevěstě pantlák, nasadily čepec, uvázaly šátek a přijaly ji mezi vdané ženy. V roce 2013 bylo vojenské pásmo v hanáčtině pojmenované Já na vojno a z vojne dom. Pro koho děvčata dělají rekrutské kytky? Pro své chlapce. Zvláště, když se ti furianti vyparádili a hlasitými písničkami v sobě utlumili obavu a úzkost z loučení a z předlouhého odloučení. Příští rok, v roce 2015 slaví Trnka 40. výročí od založení

souboru. Bývalí členové souboru se také účastní a zapojují do některých tanců v rámci vystoupení, jedním z nich je Moravská beseda. Tanečníci ze souboru jsou ve skupinkách s bývalými členy souboru a vzpomínají na tento tanec se zpěvem a dobrou náladou. Dobrymi pomocníky jsou i bývalí členové hudby. I ti se zapojují ve hraní a doprovází zpěváky bývalé a současné.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 DODRŽOVÁNÍ TRADIC A FOLKLÓR V OBLASTI VYŠKOVA

Cílem bakalářské práce je se zaměřit na folklórní tradice, majetkové rozdíly, kultury na základě popsání krojů Jižní Čechy, Haná a Slovácko, zjistit do jaké míry se dodržují tradice. Cílem praktické části je popsat dodržování a uchovávání lidových tradic, zvyků a oděvů. Tradice se dodržují od nepaměti a to již naše babičky nám vypravovaly o dodržování tradic z jejich mládí, kde pranostiky měly velkou úlohu pravdivosti ze zkušeností lidí, při vyprávění vzpomínaly na začátek roku a provázely nás celým rokem dle jejich vzpomínek. I v současnosti se tyto tradice dodržují, mohou být mírně upraveny, úplně změněny, nebo zapomenuty. S hanáckým souborem Trnka z Vyškova hned 1. ledna vítáme Nový rok v pranostice Nový rok o slepičí krok. Soubor Trnka tento zvyk vítá rozkrajováním Novoroční buchty. Poté následují Tři Králové, dle pranostiky Tři Králové o krok dále, kde chodí koledníci z řad prostého lidu a Hromnice - pranostika Hromnice, o hodinu více. Masopust je jedním z nejdůležitějších pásem souboru Trnka, je mu věnováno nejvíce času. Svátek, který symbolizuje konec zábavy, pochovávaní basy a různých radovánek. A už je příprava na jaro, vynášení smrtky. Zde tancují a zpívají děti z Klebetníčku a na závěr zatancuje soubor Trnka a děti s básničkou a písničkou zahodí do potoka smrtku, ať už zima odpluje a už se nevrátí. Příští zimu bude vítána. Velikonoce, další svátek jara, zdobení velikonočních vajíček, paličkování a čekání na mrskut od tanečnicků ze souboru. Svatý Jiří lezou hadi, štíři. Filipojakubská noc a 1. Máj lásky čas a 1. Květen – svátek práce. Den Matek je oslavou všech maminek, i v tomto čase se soubor připravuje na vystoupení na počest všech maminek. V červnu je tu další pranostika, Medardova krápe, čtyřicet dní kape. Mezi další zvyky patří Lednice, Svatojánská noc, Svatá Anna – pranostika Svatá Anna, chladna z rána, Svatý Václav, Na Dušičky vzpomínáme na zesnulé v kapli ve Vyškově s písničkou, Mikuláš – pranostika Mikuláš, ztratil plášť, Svatá Lucie – pranostika Lucie, noci upije a dne nepřidá, Vánoce, zde zpívají vánoční písně v Kapli spolu s Klebetníčkem. Oba soubory tyto všechny tradice a zvyky dodržují. Soubor Trnka a dětský soubor Klebetníček dle svých pásem. Tradice a jejich dodržování se opět vrací zpět. Dříve se vytrácely, ale v současné době okolní vesnice, které ve starých kronikách pátrají po minulosti, si šijí svoje kroje a zvou si hanácké soubory na masopust nebo hody. Oděvy se dělí dle původu, sociálního postavení, rodinných a místních tradic. Jako členka souboru Trnka se také účastním těchto akcí, pozvánky do Vyškova, okolních vesnic a do Brna. Jaroslava, Karlsruhe a Michalovce jsou družebním městem Vyškova, tam jezdíváme na pozvání na folklórní

festivally. S maminkou mého manžela, která je zakládající členkou souboru, chodíme na zkoušky a připravujeme se na vystoupení souboru. Maminka mého manžela je staniční sestrou v Ústavu sociální péče pro dospělé ve Vyškově a právě ona zařizuje vystoupení souborů pro obyvatele. Sama se nabídla, že ve spolupráci se mnou zajistíme vyplnění dotazníků. Jsem vojákem z povolání a se vstupem na Vojenskou střední školu ve Vyškově jsem poznala Hanácký soubor Trnka, kde jsem se zanedlouho stala jeho členkou. Toto téma jsem si zvolila z důvodu osobního zájmu o tuto oblast Hané, které mě doprovází již od dětství.

4.1 Cíl výzkumu

Cílem empirické části bakalářské práce bylo zaznamenat postoj lidí ve věku 40-50 na dodržování tradic a lidových zvyklostí.

Výzkum se uskutečnil v Ústavu sociální péče pro dospělé ve Vyškově a u občanských zaměstnanců Vojenského útvaru ve Vyškově. Chtěla jsem vyzkoumat, zda se tyto tradice stále dodržují, nebo se jen o nich píše v knihách. Dále mě zajímaly názory a postoje lidí z obou dotazovaných skupin na tuto oblast dodržování tradic.

Dalším cílem výzkumu bylo, na základě předchozích zjištění, vytvořit souhrnný přehled těchto informací, jako možného inspiračního zdroje. Při stanovování cílů výzkumu jsem vycházela z předpokladu, že tuto oblast tradic zná a dodržuje každý.

Pro vyhodnocení jsem zvolila přehlednou tabulku, pro potřeby jednoduchého výzkumu, výzkum je anonymní:

Otázka č. 1 Jste muž nebo žena?

K tomuto výzkumu bylo vybráno sto lidí. Padesát mužů a padesát žen, polovina z nich byla z vojenského útvaru z Vyškova, jako voják z povolání jsem zvolila tuto skupiny a druhá polovina od obyvatel Ústavu sociální péče pro dospělé ve Vyškově, maminka mého manžela pracuje jako staniční sestra právě v tomto Ústavu, proto byla volba směřována tímto směrem. Všechny oslovené skupiny se objevovaly ve všech kategoriích. Po oslovení těchto lidí, si všichni převzali dotazník a vyplnili.

Tabulka č. 1 Zjištění pohlaví pro výzkum

								celkem
muži				ženy				
50				50				100

Otázka č. 2 Váš věk?

Po vyplnění a vyhodnocení dotazníku byla zjištěna věková kategorie. V mužské části odpovídalo 28 lidí ve věku 40-50, 15 lidí bylo z řad občanských zaměstnanců vojenského útvaru a 13 lidí bylo z Ústavu sociální péče pro dospělé. Ve věku 51-60 odpovídalo 22 lidí, 11 bylo z řad vojenského útvaru a zbývajících 11 bylo z Ústavu sociální péče pro dospělé. Ženy se také dělily do věkových kategorií. Ve věku 40-50 odpovídalo 32 žen z vojenského útvaru a 18 ve věku 51-60 bylo z řad Ústavu sociální péče pro dospělé.

Tabulka č. 2 Zjištění věku

Věk-muži				Věk- ženy				celkem
40-50	51-60			40-50	51-60			
28	22			32	18			100

Otázka č. 3 Vaše vzdělání?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byla zjištěna různorodost vzdělání. V mužské části odpovídalo ve třech kategoriích 50 mužů, 3 z občanských zaměstnanců vojenského útvaru mělo vzdělání vyučen a 10 obyvatelů z Ústavu sociální péče pro dospělé mělo středoškolské vzdělání s maturitou, zbývajících 17 z vojenského útvaru mělo středoškolské vzdělání s maturitou. Vysokoškolské vzdělání mělo 6 občanských zaměstnanců z vojenského útvaru a 14 z Ústavu sociální péče pro dospělé. Ženy se také dělily do kategorií v rámci vzdělání. Ve skupině vyučena se zjistil počet 20 z vojenského útvaru, zbývajících 10 v oblasti vzdělání se střední školou s maturitou se týkalo vojenského útvaru a k tomu 5 z Ústavu sociální péče pro dospělé mělo také středoškolské vzdělání s maturitou. Vysokoškolské vzdělání se týkalo žen z Ústavu sociální péče pro dospělé ve Vyškově v počtu 13 a z vojenského útvaru v počtu 2.

Tabulka č. 3 Zjištění vzdělání

muži				ženy				celkem
základní	vyučen	střední s maturitou	vysokoškolské	základní	vyučen	střední s maturitou	vysokoškolské	
	3	27	20		20	15	15	100

Otázka č. 4 Kde žijete?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byla zjištěna různá místa trvalého pobytu dotazovaných. V mužské části odpovídali i obyvatelé Ústavu sociální péče pro dospělé ve všech možnostech, v kterých bydleli celý život. Mají možnost se k této problematice vyjádřit, i když už bydlí v Ústavu sociální péče pro dospělé. Právě 20 z nich bydlelo na vesnici, 2 ve větší obci a 2 ve městě. Zaměstnaní muži z vojenského útvaru bydlí v počtu 12 na vesnici, 6 ve větší obci a 8 ve městě. Ženy v Ústavu sociální péče pro dospělé také vyplňovaly dotazník. Většina z nich bydlela na vesnici v počtu 10, ve větší obci bydlely 2, ale ve městě bydlelo 6. Zaměstnané ženy bydlely na vesnici v počtu 5, ve větší obci v počtu 18 a ve městě bydlely v počtu 9.

Tabulka č. 4 Místo bydliště

muži			ženy				celkem
vesnice	větší obec	ve městě	vesnice	větší obec	ve městě		
32	8	10	15	20	15	100	

Otázka č. 5 Jste zaměstnán?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byla zjištěna data ohledně zaměstnanosti. Muži z vojenského útvaru, kteří pracovali, dosáhli počtu 26 a ti, kteří byli obyvateli Ústavu sociální péče pro dospělé, dosáhli počtu 24 a nepracovali. Ženy se také dělily na dvě skupiny, pracující a nepracující. Pracující z vojenského útvaru dosáhly počtu 32 a nepracující z Ústavu sociální péče pro dospělé počtu 18.

Tabulka č. 5 Zaměstnání

muži				ženy				celkem
ano	ne			ano	ne			
26	24			32	18			100

Otázka č. 6 Domníváte se, že dodržování tradic a názory na ně pochází z rodinných zvyklostí?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně názorů na dodržování tradic, a jestli pochází z rodinných zvyklostí. Obě skupiny mužů a žen se shodly na názoru, že ano. Všech 100 oslovených, 50 mužů v počtu 26 z řad občanských zaměstnanců z vojenského útvaru a 24 obyvatel z Ústavu sociálních služeb pro dospělé. Ženy v počtu 32 z vojenského útvaru a 18 z Ústavu sociální péče pro dospělé souhlasilo.

Tabulka č. 6 Dodržování tradic a názory na ně.

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	
50				50				100

Otázka č. 7 Poznáte tento kroj?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně názorů na změny a postoje v rámci životních zkušeností na dodržování tradic. Obě skupiny mužů a žen souhlasilo. Skupina oslovených, 50 mužů v počtu 26 z řad občanských zaměstnanců z vojenského útvaru a 26 obyvatel z Ústavu sociálních služeb pro dospělé. Ženy v počtu 32 z vojenského útvaru a 18 z Ústavu sociální péče pro dospělé souhlasilo.

Tabulka č. 7 Změny a postoje v rámci životních zkušeností na dodržování tradic.

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	
50				50				100

Otázka č. 8 Myslíte si, že v současné době se zvýšila aktivita kroužků, firem na pořádání výročních a tradičních akcí?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně názorů na zvýšení aktivit kroužků, firem na pořádání výročních a tradičních akcí. Z Ústavu sociální péče pro dospělé odpověděli 2 muži souhlasnou odpovědí a 24 nesouhlasilo. Z vojenského útvaru odpovědělo dalších 24 nesouhlasnou odpovědí. Ženy souhlasily z Ústavu sociální péče v počtu 18 a z vojenského útvaru souhlasilo 32.

Tabulka č. 8 Názor na aktivitu kroužků, firem na pořádání výročních a tradičních akcí.

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	
2	48			50				100

Otázka č. 9 Všimáte si, že se ve vašem okolí dodržují kalendářní zvyky?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně názorů na dodržování kalendářních zvyků v okolí oslovených. Z Ústavu sociální péče pro dospělé odpověděli 2 muži souhlasnou odpovědí a 24 nesouhlasilo. Z vojenského útvaru odpovědělo dalších 24 nesouhlasnou odpovědí. Ženy souhlasily z Ústavu sociální péče v počtu 18 a z vojenského útvaru souhlasilo 32.

Tabulka č. 9 Dodržování kalendářních zvyků

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	
2	48			50				100

Otázka č. 10 Pokud ano - byla spolupráce s těmito organizátory pro vás přínosem? Zde Vás prosím o Váš názor.

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně názorů na spolupráci s organizátory, kteří pořádají tradiční akce pro krojované soubory. Z Ústavu sociální péče pro dospělé odpověděli dva muži souhlasnou odpovědí a 24 nesouhlasilo. Z vojenského útvaru odpovědělo dalších 24 nesouhlasnou odpovědí. Ženy souhlasily z Ústavu sociální péče v počtu 18 a z vojenského útvaru souhlasilo 32. V poslední době se práce organizátorů velmi zlepšila v oblasti spolupráce s okolními vesnicemi.

Tabulka č. 10 Přínosnost práce s organizátory.

muži				ženy				celkem
spolupráce byla na velké úrovni	spokojenost	nebyli jsme spokojeni		spolupráce byla na velké úrovni	spokojenost	nebyli jsme spokojeni		
2	48			50				100

Otázka č. 11 Souhlasíte s názorem, že děti se mohou v rámci členství v souborech dle regionálních oblastí zúčastnit dodržování tradic? Zpěvem, tancem?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně názorů, jestli jsou děti přínosem svou účastí a členstvím v souborech dle regionů na dodržování tradic, zpěvem a tancem. V Ústavu sociální péče pro dospělé odpovědělo 20 mužů souhlasnou odpovědí a 4 nedokázali posoudit. Z vojenského útvaru odpovědělo 25 souhlasnou odpovědí, 1 nedokázal posoudit. Ženy souhlasily z Ústavu sociální péče v počtu 18 a z vojenského útvaru souhlasilo 32. V poslední době se práce organizátorů velmi zlepšila v oblasti spolupráce s okolními vesnicemi. Ženy se svým názorem Z Ústavu sociálních služeb pro dospělé odpovědělo kladně v počtu 18 a z vojenského útvaru bylo 30 souhlasných odpovědí a 2 nevěděly.

Tabulka č. 11 Děti a tradice.

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	
45			5	48		2		100

Otázka č. 12 Znáte dětský krojovaný hanácký soubor Klebetníček z Vyškova?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně názorů na znalost Hanáckého dětského souboru Klebetníček z Vyškova. Z Ústavu sociální péče pro dospělé odpovědělo 20 mužů souhlasnou odpovědí a 4 odpovědi zápornou. Z vojenského útvaru odpovědělo 20 souhlasnou odpovědí a zbývajících 6 odpovědi zápornou. Ženy souhlasily z Ústavu sociální péče v počtu 18 a z vojenského útvaru souhlasilo 30 žen a 2 odpověděly zápornou odpovědí.

Tabulka č. 12 Znalost hanáckého dětského souboru.

							celkem	
muži				ženy				
ano	ne	nevím		ano	ne	nevím		
40	10			48	2		100	

Otázka č. 13 Považujete dospělé krojované soubory za přínos a navrácení zvyků do regionálních oblastí?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně názorů na přínos a navrácení zvyků do regionálních oblastí s dospělými krojovanými soubory. Z Ústavu sociální péče pro dospělé odpovědělo 20 mužů souhlasnou odpovědí a 2 odpovědí zápornou a 2 nedokázali posoudit. Z vojenského útvaru odpovědělo 12 souhlasnou odpovědí a 6 odpovědí zápornou a 8 nedokázalo posoudit. Ženy souhlasily z Ústavu sociální péče v počtu 15, nesouhlasily 2 a nedokázala 1 posoudit, z vojenského útvaru souhlasilo 26 žen a 6 nesouhlasilo.

Tabulka č. 13 Přínos folkloru v regionech

muži			ženy				celkem
ano	ne	nedokážu posoudit	ano	ne	nedokážu posoudit		
32	8	10	41	8	1		100

Otázka č. 14 Znáte krojovaný hanácký soubor Trnka z Vyškova?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně povědomosti lidí o Hanáckém souboru Trnka z Vyškova. Z Ústavu sociální péče pro dospělé odpovědělo 22 mužů souhlasnou odpovědí a 2 odpovědi zápornou. Z vojenského útvaru odpovědělo 26 souhlasnou odpovědí. Ženy souhlasily z Ústavu sociální péče v počtu 18, z vojenského útvaru souhlasilo 32 žen.

Tabulka č. 14 Povědomost o hanáckém souboru Trnka.

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím		ano	ne	nevím		
48	2			50				100

Otázka č. 15 Poznáte tento kroj?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně povědomosti těchto krojů. Z Ústavu sociální péče pro dospělé odpovědělo 22 mužů souhlasnou odpovědí a 2 odpovědi zápornou. Z vojenského útvaru odpovědělo 26 souhlasnou odpovědí. Ženy souhlasily z Ústavu sociální péče v počtu 18, z vojenského útvaru souhlasilo 32 žen.

Tabulka č. 15 Znalost kroje.

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím		ano	ne	nevím		
48	2			50				100

Otázka č. 16 Vlastníte doma soukromé kroje?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně vlastnictví těchto krojů. Z Ústavu sociální péče pro dospělé odpověděl 1 muž souhlasnou odpovědí a 23 obyvatelů odpovědí zápornou. Z vojenského útvaru odpovědělo 26 zápornou odpovědí. Ženy souhlasily z Ústavu sociální péče v počtu 5 a odpovědělo záporně 13, z vojenského útvaru odpovědělo záporně 32 žen.

Tabulka č. 16 Kroje v domácí sbírce.

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím		ano	ne	nevím		
1	49			5	45			100

Otázka č. 17 Souhlasíte s tvrzením, že jsou lidé dnes dostatečně informováni z časopisů a novin chystajících se akcích? Krojované festivaly?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně názorů na tvrzení, zda jsou lidé dostatečně informováni z časopisů a novin o chystajících se akcích, krojové festivaly. Z Ústavu sociální péče pro dospělé odpovědělo 14 mužů souhlasnou odpovědí a 10 nedokázali posoudit. Z vojenského útvaru odpovědělo 18 souhlasnou odpovědí a 8 odpovědí zápornou. Ženy souhlasily z Ústavu sociální péče v počtu 14, nesouhlasily 3 a nedokázala 1 posoudit, z vojenského útvaru souhlasila 1 žena a 17 nesouhlasilo, 14 nedokázalo posoudit.

Tabulka č. 17 Informovanost o akcích.

muži			ženy				celkem
ano	ne	nedokážu posoudit	ano	ne	nedokážu posoudit		
32	8	10	15	20	15		100

Otázka č. 18 Souhlasíte s názorem, že dodržování tradic se týká celé rodiny?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně názorů na dodržování tradic, které se týkají celé rodiny. Z Ústavu sociální péče pro dospělé odpovědělo 23 mužů souhlasnou odpovědí a 1 nedokázal posoudit. Z vojenského útvaru odpovědělo 22 souhlasnou odpovědí a 4 nedokázali odpovědět. Ženy souhlasily z Ústavu sociální péče v počtu 18 a z vojenského útvaru souhlasilo 32 žen.

Tabulka č. 18 Dodržování tradic v rodině.

muži			ženy				celkem
ano	ne	nedokážu posoudit	ano	ne	nedokážu posoudit		
45		5	50			100	

Otázka č. 19 Máte jiné poznatky pro moji práci nebo jiné zajímavé skutečnosti týkající se dodržování tradic ve společnosti?

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku byly zjištěny informace ohledně názorů a návrhů pro moji práci nebo zajímavé skutečnosti týkající se dodržování tradic ve společnosti. S mojí pomocí z Ústavu sociální péče pro dospělé byl podán návrh, ze strany obyvatelů, na navýšení počtu akcí týkajících se lidových tradic. Jednou z nich je i vystupování souboru Trnka a Dětského souboru Klebetníček, ukázka paličkování, pěkné odpoledne při hudbě s kávou a tancem. Tento požadavek byl předán. Z vojenského útvaru odpovědná pracovnice přes kulturu, na základě požadavků občanských zaměstnanců, zajistila kurzy tradičních zvyklostí, paličkování, malba v odpoledních hodinách v osobním volnu.

Tabulka č. 19 Poznatky a doplňky pro dodržování tradic.

muži				ženy				celkem
Ústav sociální péče pro dospělé	vojenský útvar			Ústav sociální péče pro dospělé	vojenský útvar			
22	28			37	13			100

4.2 Stanovení hypotéz

Na základě předem zformulovaných hypotéz jsem vytvořila otázky pro respondenty, kdy odpovědi na ně poslouží k ověření či vyvrácení mých předpokladů.

Hypotéza č. 1

Předpokládám, že téměř polovina respondentů dokáže zformulovat definici tradice.

S touto hypotézou souvisí otázky č. 6, 7, 18.

Hypotéza č. 2

Předpokládám, že téměř všichni respondenti budou souhlasit, aby se děti účastnili dodržování tradic.

S touto hypotézou souvisí otázka č. 11.

Hypotéza č. 3

Více než polovina respondentů bude znát hanácké kroje.

S touto hypotézou souvisí otázky č. 12, 13, 14, 15, 16, 17.

Hypotéza č. 4

Méně než třetina respondentů má malé informace o zvýšené aktivitě kroužků.

S touto hypotézou souvisí otázka č. 8.

4.3 Vyhodnocení výsledků

Výzkumu se účastnilo 50 mužů a 50 žen, ve věku 40-60 let z Ústavu péče sociálních služeb ve Vyškově v počtu 22 a občanských zaměstnanců z Vojenského útvaru ve Vyškově v počtu 28. Ženy z Ústavu sociální péče v počtu 37 a z Vojenského útvaru ve Vyškově v počtu 13.

celkem

muži				ženy				
Ústav sociální péče pro dospělé	vojenský útvar			Ústav sociální péče pro dospělé	vojenský útvar			
22	28			37	13			100

Cíl výzkumu byl splněn.

V této kapitole uvádím výsledky výzkumu v podobě zpracovaných informací zanesených do tabulky.

Otázka č. 1: Domníváte se, že dodržování tradic a názory na ně pochází z rodinných zvyklostí?

a) ano

b) ne

c) nevím

d) nedokážu posoudit

vlastní odpověď

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že většina dotazovaných znala odpověď správné odpovědi - 100% (50 % mužů a 50 % žen), z Ústavu sociálních služeb mělo souhlasnou odpověď 42% (24 % mužů a 18 % žen) dotazovaných obyvatel a z Vojenského útvaru mělo souhlasnou odpověď 58 % (26 % mužů, 32 % žen). K této otázce nevyužil ani jeden z dotazovaných respondentů možnosti odpovědi ne, nevím, nedokážu posoudit.

Tabulka č. 1 Dodržování tradic a názory na ně.

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	
24 %				18 %				50 %
26 %				32 %				50 %

Otázka č. 2 : Považujete vznik nových názorů vycházejících ze životních zkušeností za nový pohled na dodržování tradic?

a) ano

b) ne

c) nevím

d) nedokážu posoudit

vlastní odpověď

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že většina dotazovaných znala odpověď správné odpovědi - 100% (50 % mužů a 50 % žen), z Ústavu sociálních služeb mělo souhlasnou odpověď 42% (24 % mužů a 18 % žen) dotazovaných obyvatel a z Vojenského útvaru mělo souhlasnou odpověď 58 % (26 % mužů, 32 % žen). K této otázce nevyužil ani jeden z dotazovaných respondentů možnosti odpovědi ne, nevím, nedokážu posoudit.

Tabulka č. 2 Dodržování tradic a názory na ně.

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	
24 %				18 %				50 %
26 %				32 %				50 %

Otázka č. 3 : Souhlasíte s názorem, že dodržování tradic se týká celé rodiny?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím
- d) nedokážu posoudit

vlastní odpověď

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že většina dotazovaných znala odpověď správné odpovědi - 100% (50 % mužů a 50 % žen), z Ústavu sociálních služeb mělo souhlasnou odpověď 41% (23 % mužů a 18 % žen) a 1% mužů zvolilo nemohu posoudit z dotazovaných obyvatel a z Vojenského útvaru mělo souhlasnou odpověď 54 % (22 % mužů, 32 % žen) a 4% mužů dalo variantu nemohu posoudit. K této otázce nevyužil ani jeden z dotazovaných respondentů možnosti odpovědi ne, nevím.

Tabulka č. 3 Dodržování tradic v rodině

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	
23 %			1 %	18 %				50 %
22 %			4 %	32 %				50 %

Otázka č. 4 : Souhlasíte s názorem, že děti se mohou v rámci členství v souborech dle regionálních oblastí zúčastnit dodržování tradic? Zpěvem, tancem?

a) ano

b) ne

c) nevím

d) nedokážu posoudit

vlastní odpověď

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že většina dotazovaných znala odpověď správné odpovědi - 100% (50 % mužů a 50 % žen), z Ústavu sociálních služeb mělo souhlasnou odpověď 38% (20 % mužů a 18 % žen) a 4% mužů vybralo nemohu posoudit z dotazovaných obyvatel a z Vojenského útvaru mělo souhlasnou odpověď 55 % (25 % mužů, 30 % žen) a 1% mužů dalo variantu nemohu posoudit a z řad žen 2 % dalo odpověď zápornou. K této otázce nevyužil ani jeden z dotazovaných respondentů možnosti odpovědi nevím.

Tabulka č. 4 Děti a tradice

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	
23 %			1 %	18 %				50 %
22 %			4 %	30 %	2 %			50 %

Otázka č. 5 : Znáte dětský krojovaný hanácký soubor Klebetníček z Vyškova?

a) ano

b) ne

c) nevím

vlastní odpověď

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že většina dotazovaných znala odpověď správné odpovědi - 100% (50 % mužů a 50 % žen), z Ústavu sociálních služeb mělo souhlasnou odpověď 38% (20 % mužů a 18 % žen) a 2% mužů zvolilo zápornou odpověď z dotazovaných obyvatel a 2 % nedokázali odpovědět a z Vojenského útvaru mělo souhlasnou odpověď 36 % (12 % mužů, 30 % žen) a 6% mužů dalo variantu zápornou a 8 % nedokázalo posoudit a z řad žen 2 % dalo odpověď zápornou z Ústavu sociální péče pro dospělé a z vojenského útvaru dalo zápornou otázku 6 % a 1 % nedokázalo odpovědět z Ústavu sociální péče pro dospělé a souhlasnou odpověď mělo 15 %. K této otázce nevyužil ani jeden z dotazovaných respondentů možnosti odpovědi nevím.

Tabulka č. 5 Přínos folkloru.

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	ano	ne	nevím	nedokážu posoudit	
20 %	2 %		2 %	15 %	2 %		1 %	50 %
12 %	6 %		8 %	26 %	6 %			50 %

Otázka č. 6: Přínos folkloru v regionech.

a) ano

b) ne

c) nevím

vlastní odpověď

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že většina dotazovaných znala odpověď správné odpovědi - 100% (50 % mužů a 50 % žen), z Ústavu sociálních služeb mělo souhlasnou odpověď 38% (20 % mužů a 15 % žen), 2 % žen dalo zápornou odpověď a 1 % žena nedokázala posoudit. 6% mužů zvolilo zápornou odpověď z dotazovaných obyvatel a 8 % nedokázalo posoudit a z Vojenského útvaru mělo souhlasnou odpověď 50 % (20 % mužů, 30 % žen) a 6% mužů dalo variantu zápornou a z řad žen 2 % dalo odpověď zápornou.

Tabulka č 6 Považujete dospělé krojované soubory za přínos a navrácení zvyků do regionálních oblastí?

Tabulka č.
6

Celkem
%

muži			ženy				
ano	ne	nedokážu posoudit	ano	ne	nedokážu posoudit		
20 %	2 %	2 %	15 %	2 %	1 %		50 %
12 %	6 %	8 %	26 %	6 %			50 %

Otázka č. 7 : Znáte krojovaný hanácký soubor Trnka z Vyškova?

a) ano

b) ne

c) nevím

vlastní odpověď

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že většina dotazovaných znala odpověď správné odpovědi - 100% (50 % mužů a 50 % žen), z Ústavu sociálních služeb mělo souhlasnou odpověď 38% (20 % mužů a 18 % žen) a 2% mužů zvolilo zápornou odpověď z dotazovaných obyvatel a z Vojenského útvaru mělo souhlasnou odpověď 58 % (26 % mužů, 32 % žen). K této otázce nevyužil ani jeden z dotazovaných respondentů možnosti odpovědi nevím.

Tabulka č. 7 Povědomost o hanáckém souboru Trnka.

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím		ano	ne	nevím		
22 %	2 %			18 %				50 %
26 %				32 %				50 %

Otázka č. 8 :Poznáte tento kroj?

a) ano

b) ne

c) nevím

vlastní odpověď

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že většina dotazovaných znala odpověď správné odpovědi - 100% (50 % mužů a 50 % žen), z Ústavu sociálních služeb mělo souhlasnou odpověď 38% (20 % mužů a 18 % žen) a 2% mužů zvolilo zápornou odpověď z dotazovaných obyvatel a z Vojenského útvaru mělo souhlasnou odpověď 58 % (26 % mužů, 32 % žen). K této otázce nevyužil ani jeden z dotazovaných respondentů možnosti odpovědi nevím.

Tabulka č. 8 Znalost kroje.

muži				ženy				celkem
ano	ne	nevím		ano	ne	nevím		
22 %	2 %			18 %				50 %
26 %				32 %				50 %

Otázka č. 9 : Vlastníte doma soukromé kroje?

a) ano

b) ne

c) nevím

vlastní odpověď

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že většina dotazovaných znala odpověď správné odpovědi - 100% (50 % mužů a 50 % žen), z Ústavu sociálních služeb mělo souhlasnou odpověď 38% (20 % mužů a 18 % žen) a 2% mužů zvolilo zápornou odpověď z dotazovaných obyvatel a z Vojenského útvaru mělo souhlasnou odpověď 58 % (26 % mužů, 32 % žen). K této otázce nevyužil ani jeden z dotazovaných respondentů možnosti odpovědi nevím.

Tabulka č. 9 Kroje v domácí sbírce.

muži			ženy				celkem
ano	ne	nevím	ano	ne	nevím		
22 %	2 %		18 %				50 %
26 %			32 %				50 %

Otázka č. 10 : Souhlasíte s tvrzením, že jsou lidé dnes dostatečně informováni z časopisů a novin chystajících se akcích? Krojované festivaly?

a) ano

b) ne

c) nedokážu posoudit

vlastní odpověď

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně názorů na tvrzení, zda jsou lidé dostatečně informováni z časopisů a novin o chystajících se akcích, krojové festivaly. Z Ústavu sociální péče pro dospělé odpovědělo 14 mužů souhlasnou odpovědí a 10 nedokázali posoudit. Z vojenského útvaru odpovědělo 18 souhlasnou odpovědí a 8 odpovědí zápornou. Ženy souhlasily z Ústavu sociální péče v počtu 14, nesouhlasily 3 a nedokázala 1 posoudit, z vojenského útvaru souhlasila 1 žena a 17 nesouhlasilo, 4 nedokázalo posoudit.

Tabulka č 10 Informovanost o akcích

muži			ženy				celkem
ano	ne	nedokážu posoudit	ano	ne	nedokážu posoudit		
14 %		10 %	14 %	3 %	1 %	50 %	
18 %	8 %		1 %	17%	14	50 %	

Otázka č. 11 : Myslíte si, že v současné době se zvýšila aktivita kroužků, firem na pořádání výročních a tradičních akcí?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím
- d) nedokážu posoudit

vlastní odpověď

Po vyplnění a vyhodnocení této části dotazníku, byly zjištěny informace ohledně názorů na tvrzení, zda jsou lidé dostatečně informováni z časopisů a novin o chystajících se akcích, krojové festivaly. Z Ústavu sociální péče pro dospělé odpovědělo 14 mužů souhlasnou odpovědí a 10 nedokázali posoudit. Z vojenského útvaru odpovědělo 18 souhlasnou odpovědí a 8 odpovědí zápornou. Ženy souhlasily z Ústavu sociální péče v počtu 14, nesouhlasily 3 a nedokázala 1 posoudit, z vojenského útvaru souhlasila 1 žena a 17 nesouhlasilo, 14 nedokázalo posoudit.

Tabulka č 10 Informovanost o akcích

Tabulka č.
6

muži			ženy				celkem
ano	ne	nedokážu posoudit	ano	ne	nedokážu posoudit		
14 %		10 %	14 %	3 %	1 %	50 %	
18 %	8 %		1 %	17%	14	50 %	

Hypotéza č. 1

Více než polovina respondentů dokáže zformulovat definici tradic.

Zatímco 42 % lidí z Ústavu sociální péče pro dospělé vědělo správné odpovědi, u občanských zaměstnanců znalo správné odpovědi 35% dotazovaných z vojenského útvaru. Pokud bych respondenty Ústavu sociální péče pro dospělé a občanské zaměstnance vojenského útvaru porovnála samostatně, jednalo by se o rozdílné výsledky vzhledem k početnímu rozdílu ke správnosti či chybnosti odpovědí.

Hypotéza č. 1 byla verifikována.

Hypotéza č. 2

Více mužů než žen má pozitivní postoj k vybraným oblastem plnění tradic týkajících se dětí.

Rozdíly v odpovědích mužů a žen byly znatelné. Názory obyvatel z Ústavu sociální péče na vybrané oblasti dětí byly z 41% (23 mužů, 18 žen) a u Ústavu sociální péče u mužů 1 % (1 muž) nedokázal posoudit. Postoje žen u Ústavu sociální péče jsou ohodnoceny souhlasně. Postoje mužů u vojenského útvaru jsou 22 % souhlasné a 4 % nedokážou posoudit. Postoje žen u vojenského útvaru jsou negativní z 2% (2 ženy).

Hypotéza č. 2 byla falzifikována.

Hypotéza č. 3

Více než polovina respondentů bude znát hanácké kroje.

Dle výsledků dotazníku bylo zjištěno, že 98 % oslovených respondentů zná hanácké kroje. A to 22 % obyvatel Ústavu sociální péče pro dospělé, 2 % tyto kroje neznají a 26 občanských zaměstnanců z vojenského útvaru. Jako nejčastější důvod neznalosti je to, že s tímto krojem respondent nasetkal.

Hypotéza č. 3 byla verifikována.

Hypotéza č. 4

Méně než třetina respondentů má malé informace o zvýšené aktivitě kroužků.

Kritický postoj vůči zvýšené aktivitě kroužků a jejich informovanost týkající se kulturního a běžného života kroužků je 28 % v obou oblastech dotazovaných. Na druhé straně z Ústavu sociální péče pro dospělé si 14 % obyvatel myslí, že se aktivita navýšila. 8 % nesouhlasí, 10 % nedokáže posoudit. Z vojenského útvaru souhlasí s navýšením 18 % a nesouhlasí 8 %. Ženy se k této problematice staví z Ústavu sociální péče pro dospělé v počtu 14 % se souhlasem ohledně navýšení aktivity kroužku, nesouhlasí 3% a 1 % nedokáže posoudit. Z vojenského útvaru souhlasí se zvýšením aktivity kroužků 1 %, nesouhlasí 17% s navýšením aktivity a 14 % nedokáže posoudit. Z celkového počtu respondentů vyplývá, že názory se týkají spíše potvrzení navýšení aktivity kroužků.

Hypotéza č. 4 byla falzifikována.

ZÁVĚR

Když jsem začínala psát tuto bakalářskou práci, netušila jsem, kolik informací mi moje práce poskytne. Jsem členkou Hanáckého folklorního souboru Trnka a několik let působení v tomto souboru mi ukázalo krásu dodržování tradic, hanácké kroje, které jsou pro mne velmi krásné a poznala jsem hodně nových kamarádů z jiných krojovaných souborů. Postupně jsem se dovídala spoustu nových informací a skutečností. Setkávala jsem se a setkávám se členy souboru Trnka a jejich dětmi. Dověděla jsem se, že tuto lásku a úctu své děti rodiče ze souboru učí. Jen děti trochu odrostou, nastupují ve většině případů do Dětského hanáckého souboru Klebetníček. Děti povyrostou a v mnoha případech přechází plynule do souboru Trnka. Trnka je pokračováním hanáckých tradic a děvčata z Klebetníčku se vzhlídnou v bohatějších krojích, které nosí děvčata v Trnce. Děti v Klebetníčku získávají lásku k tradicím, folkloru, ke společenskému vyžití a k setkávání s různými dalšími soubory. Oba soubory, jak Klebetníček tak Trnka nevystupují pouze v České republice, ale vyjíždí do zahraničí. V zahraničí se setkávají s jiným druhem folkloru. Největší odměnou pro všechny folkloristy je zájem veřejnosti o vystoupení, ukázka krojů a velký obdiv z okolí. Na každém vystoupení, kde vystupují oba soubory, je plno diváků a nadšeně se soubory zpívají. V souborech se můžeme také setkat třemi generacemi tanečníků, kde tančí v Klebetníčku vnučka a v Trnce maminka a babička, které také začínaly v Klebetníčku. Jsem zcela přesvědčena, že je dosti důležité, aby česká společnost dodržovala tradice, zvyky a vracela se zpět k jejich dodržování. Dále je důležité poskytnout v rámci kroužků, sdružení prostor pro jejich seberealizaci. Až poté bychom se mohli označit za demokratickou společnost.

Zpracování výzkumu bylo dosti náročné, ale na druhou stranu jsem ráda, že jsem tento výzkum měla možnost provést. Myslím si, že můj výzkum splnil svá očekávání. Zjistila jsem jím zejména názory lidí ve věku 40-60 na vnímání dodržování tradic. Nemohu říci, že jsem nebyla překvapena některými názory oslovených respondentů. Obzvláště odpovědi na otázky zaměřené na folklor a dodržování tradic. Jejich odpovědi byly některé až znepokojující, kdy by nebylo špatné tyto problémy řešit, a to zejména správnou a informovaností již v brzkém věku. Je velice důležité, aby se dále nadále dbalo na dodržování tradic a folkloru. Zejména od útlého věku, kdy děti získávají povědomí o tradicích.

Můj výzkum nemůže vypovídat o názorech všech respondentů, neboť počet respondentů je příliš malý. Jeho závěr nelze tedy pojímat všeobecně.

Myslím si, že stanovené cíle před započtím psaní práce se mi splnily, a že tato práce bude přínosem pro ostatní jedince zájímající se o tuto problematiku.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Bečák, J.R.: Lidové umění na Hané. Velký Týnec u Olomouce 1941
- Horvátová, E.: Rok ve zvykách nášho ludu. Tatran, Bratislava 1986
- Jiroušek, M., Sirovátka O.: Písně z Hané. SNKLHU, Praha 1954
- Ludvíková, M.: Neznámé prameny ke kroji na Hané. MKS S. K. Neumana, Brno 1987
- Ludvíková, M.: Lidový kroj na Hané. Muzeum J. A. Komenského, Přerov 2002
- Mátlová – Uhrová, L.: Hanácké tance z Tovačova, SNKLHU, Praha 1954
- Mátlová – Uhrová L.: Lidové tance a taneční hry na Hané I. OKS, Prostějov 1979
- Mátlová – Uhrová L.: Lidové tance a taneční hry na Hané III. OKS, Prostějov 1980
- Poláček, J.: Lidové písně z Hané I. Blok, Brno 1966
- Poláček, J.: Lidové písně z Hané II. OKS, Kroměříž 1975
- Lidová kultura na Hané. Okresní úřad v Olomouci 1993

SEZNAM OBRÁZKŮ

Maminka s nemluvňátkem

Děťátko v kanduši

Maminka s děvčátkem v košilce a kandušku

Starší děvčata ve všedním kroji

Chlapec ve všedním oblečení

Děvčata v polosvátečním kroji

Dospělejší děvčata ve svátečním kroji

Pracovní kroj

Pracovní kroj

Muži v krátkých soukenných kabátcích

Polosváteční kroj

Ukázky výšivky na zástěře

Výšivka na kapesníku

Svobodné děvče s copem

Detail – kordulka a oplečí s bílou výšivkou

Detail – polosváteční kroje – kordulka a oplečí

Detail – klebetník

Polosváteční kroj - vdané ženy ve špencrech

Smuteční kroj

Starší muž v sedmilímcovém plášti

Polosváteční kroj

Detail – řemen zdobený výšivkou

Detail – darmovisy

Nevěsta s ženichem

Pantlák zdobící nevěstinu hlavu

Detail – pantlák a bohatě vyšitá úvodnice

Nevěsta

Detail úvodnice

Ženich s lipských šátkem

Sváteční kroj – nevěsta a družičky

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Zjištění pohlaví pro výzkum

Tabulka č. 2 Zjištění věku

Tabulka č. 3 Zjištění vzdělání

Tabulka č. 4 Místo bydliště

Tabulka č. 5 Zaměstnání

Tabulka č. 6 Dodržování tradic a názory na ně

Tabulka č. 7 Změny a postoje v rámci životních zkušeností na dodržování tradic

Tabulka č. 8 Názor na aktivitu kroužků, firem na pořádání výročních a tradičních akcí

Tabulka č. 9 Dodržování kalendářních zvyků

Tabulka č. 10 Přínosnost práce s organizátory

Tabulka č. 11 Děti a tradice

Tabulka č. 12 Znalost hanáckého dětského souboru

Tabulka č. 13 Přínos folkloru v regionech

Tabulka č. 14 Povědomost o hanáckém souboru Trnka

Tabulka č. 15 Znalost kroje

Tabulka č. 16 Kroje v domácí sbírce

Tabulka č. 17 Informovanost o akcích

Tabulka č. 18 Dodržování tradic v rodině

Tabulka č. 19 Poznatky a doplňky pro dodržování tradic

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dotazník

Příloha č. 2 Fotografie hanáckých krojů

PŘÍLOHA P 1: DOTAZNÍK

Vámi vybranou odpověď prosím zaškrtněte X.

1. Jste:

- žena muž

2. Váš věk:

- 18-30 let 31-60 let nad 60 let

3. Vaše vzdělání:

- základní vyučen střední s maturitou vysokoškolské

4. Kde žijete?

- na vesnici ve větší obci ve městě

5. Jste zaměstnán (a)?

- ano ne

6. Domníváte se, že dodržování tradic a názory na ně pochází z rodinných zvyklostí?

- ano ne nevím nedokážu posoudit

7. Považujete vznik nových názorů vycházejících ze životních zkušeností za nový pohled na dodržování tradic?

- ano ne nevím nedokážu posoudit

8. Myslíte si, že v současné době se zvýšila aktivita kroužků, firem na pořádání výročních a tradičních akcí?

- ano ne nevím nedokážu posoudit

9. Všímate si, že ve Vašem okolí se dodržují kalendářní zvyky?

- ano ne

10. Pokud ano – byla spolupráce s těmito organizátory pro Vás přínosem? Zde Vás prosím o Váš názor.

11. Souhlasíte s názorem, že děti se mohou v rámci členství v souborech dle regionálních oblastí zúčastnit dodržování tradic? Zpěvem, tancem?

- ano ne nevím nedokážu posoudit

12. Znáte dětský krojovaný hanácký soubor Klebetníček z Vyškova?

- ano ne nevím

13. Považujete dospělé krojované soubory za přínos a navrácení zvyků do regionálních oblastí?

- ano ne nevím nedokážu posoudit

14. Znáte krojovaný hanácký soubor Trnka z Vyškova?

- ano ne nevím

15. Poznáte tento kroj?

- ano ne nevím

16. Vlastníte doma soukromé kroje?

- ano ne nevím

17. Souhlasíte s tvrzením, že jsou dnes lidé dostatečně informováni z časopisů a novin o chystajících akcích? Krojované festivaly?

- ano ne nevím nedokážu posoudit

18. Souhlasíte s názorem, že dodržování tradic se týká celé rodiny?

- ano ne nevím nedokážu posoudit

Máte jiné poznatky pro moji práci nebo jiné zajímavé skutečnosti týkající se dodržování tradic ve společnosti?

PŘÍLOHA P 2: HANÁCKÉ KROJE

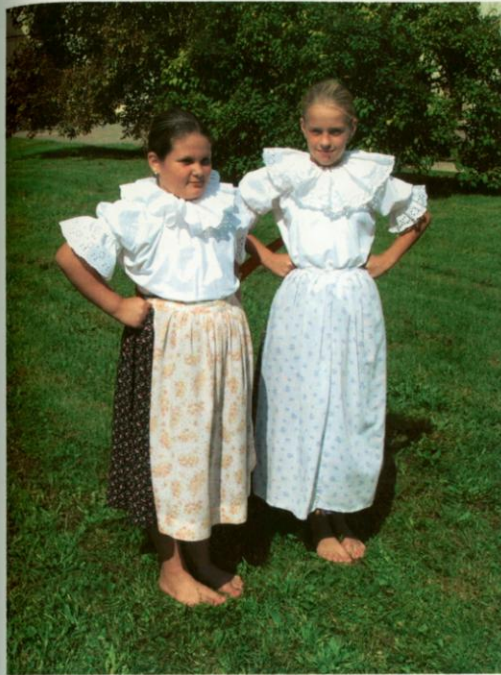
Maminka s nemluvnětem

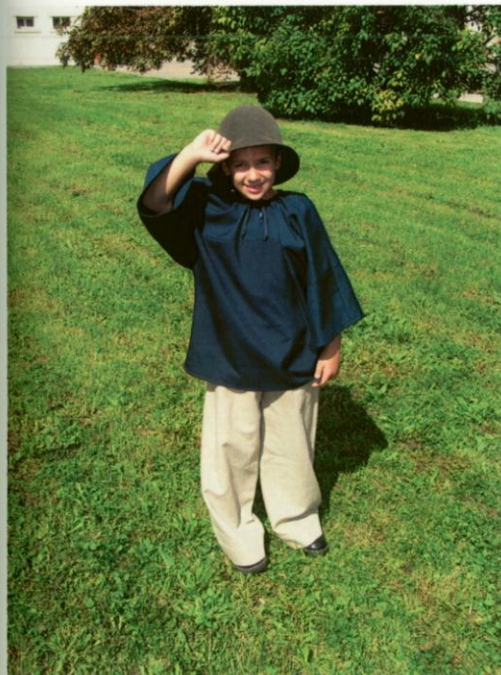
Děvčátko v kanduši

Maminka s děvčaty s čepečkem v košilce a kandušku

Starší děvčata ve všedním kroji

Chlapec ve všedním oblečení

Děvčata v polosvátečním kroji

Dospělejší děvčata ve svátečním kroji

Pracovní kroj

Pracovní kroj

Muži v krátkých soukenných kabátcích

Polosváteční kroj

Ukázky výšivky na zástěře

Výšivka na kapesníku

Svobodné děvče s copem

Detail - kordulka a opleči s bílou výšivkou

Detail polosvátečního kroje - kordulka a opleči

Detail - klebetník

Polosváteční kroj – vdané ženy ve špenrech

Smuteční kroj

Starší muž v sedmilímcovém plášti

Polosváteční kroj

Detail – řemen zdobený výšivkou

Detail – darmovisy

Nevěsta s ženichem

Pantlák zdobící nevěstinu hlavu

Detail – pantlák a bohatě vyšitá úvodnice

Nevěsta

Detail - úvodnice

Ženich s lipským šátkem

Sváteční kroj – nevěsta a družičky